

Marjatta Kaurala

Mitä kuuluu vangin läheisille?
Sosiaalisen tilanteen kartoitus

KRIMINAALIHUOLLON TUKISÄÄTIÖ

Marjatta Kaurala:

Mitä kuuluu vangin läheisille?
Sosiaalisen tilanteen kartoitus

KRIMINAALIHUOLLON TUKISÄÄTIÖ

Monisteita 3/2009

© KRITS

www.krit.fi

Tiivistelmä

Mitä kuuluu vangin läheisille? -selvitys on pienimuotoinen ja alustava selvitys kohderyhmästä, jota ei Suomessa ole aikaisemmin tutkittu. Kyselyn kohderyhmänä olivat miesvankien avio- ja avopuolisot sekä naisystävät. Selvityksessä tarkasteltiin vankien perheiden sosiaalista tilannetta, asumista, toimeentuloa, velkaantumista, avun saantia viranomaisilta ja yhteydenpitoa vangin kanssa. Selvitys on kyselytutkimus, joka tehtiin loka-marraskuussa 2008 kolmessa Etelä-Suomen aluevankilan alueella sijaitsevassa vankilassa vierailuaikoina sekä kahdella Vapautuvien Tuki ry:n perheleirillä. Kysymyslomakkeita jaettiin 82 kpl ja niistä palautui 54 kpl eli 66 %. Aineiston koko ja valikoituminen huomioon ottaen kyselyn tuloksia voidaan pitää suuntaa-antavina.

Selvityksen tekemiseen on saatu Rikosseuraamusviraston lupa. Selvitys on osa Kriminaalihuollon tukisäätiön rangaistuksesta vapautuvan kuntoutujan asemaa koskevaa selvitystä.

Valtaosa vastaajista oli avo- tai avioliitossa. 70 %:lla oli alle 18-vuotiaita lapsia, joita oli yhteensä 65. Perherakenteet olivat monimuotoisia. Valtaosalla vastaajista oli toisen asteen ammatillinen koulutus. Yli puolet kävi työssä. Toimeentulotukea sai 22 %. Yhdeksällä kymmenestä perheestä oli velkaa. Keskimäärin velkaa oli 56 000 euroa. Rikosperustaista velkaa oli 42 %:lla.

Perheen toimeentulo miehen vankeusrangaistuksen aikana nousi selvityksessä keskeiseksi: Yli puolet vastaajista arvioi toimeentulonsa muuttuneen joko selvästi tai jonkin verran huonompaan suuntaan miehen vankeusrangaistuksen aikana. Suurin osa näin arvioineista oli lapsiperheiden äitejä, joiden toimeentulo oli sosiaaliturvan varassa ja toimeentulon heikkeneminen johtui siitä, että miehen tulot olivat jääneet pois vankeusrangaistuksen takia. Taloudellisia vaikeuksia lisäsi se, että vankeusrangaistuksen takia yksin perhettä huoltava puoliso ei ole oikeutettu yhteiskunnan maksamiin yksinhuoltajatukiin.

Miehen vankeusrangaistukseen ja taloudellisiin vaikeuksiin liittyi usein mielialan huononeminen, mikä merkitsi masentuneisuutta ja yksinäisyyden kokemuksia. Alle 18-vuotiaiden lasten äideillä esiintyi lisäksi riittämättömyyden tunteita ja surua isän poissaolosta lapsen arkipäivästä.

Selvityksen toiseksi keskeiseksi asiaksi nousi yhteydenpito vankilassa olevan puolison kanssa. Yhteydenpitoa vaikeuttivat monet asiat: vankiloiden puhelin- ja puheaikojen rajoitukset, puheluiden kalleus sekä vankiloiden tapaamisaikojen vähäisyys. Matkakustannukset vankilaan ja perhetapaamisten rajalliset järjestämismahdollisuudet vankiloissa vaikeuttivat myös yhteydenpitoa. Lasten ja isän yhteydenpitoa vaikeutti lisäksi isän lomaoikeuden puuttuminen.

Selvityksen pohjalta nousee joitakin toimenpide-ehdotuksia sekä vankien perheiden aseman että perheiden yhteydenpidon parantamiseksi vankeusrangaistusta suorittavan puolison ja isän kanssa. Vankien perheiden toimeentuloa parantaisi merkittävästi lapsilisän yksinhuoltajakorotuksen ja elatustuen maksaminen vankeusrangaistuksen takia yksinhuoltajana oleville, erityisesti pitkien vankeusrangaistusten aikana. Toimeentulotuessa tulisi nykyistä paremmin huomioida perhetapaamisista aiheutuvat matkakustannukset. Perhetapaamisille tulisi olla nykyistä useammin mahdollisuus ja tapaamisaikojen tulisi olla nykyistä pidempiä. Myös vankien puhelimen käyttömahdollisuuksia tulisi laajentaa yhteydenpidon parantamiseksi läheisiin.

Sisällysluettelo

1 Mitä tiedetään vankien läheisistä?.....	1
2 Selvityksen tavoite ja toteutus	2
2.1 Selvityksen tavoite.....	2
2.2. Selvityksen toteutus	3
2.3 Raportin rakenne	4
3 Tietoja vastaajista ja vangeista	4
3.1 Keitä vastaajat olivat?.....	4
3.2. Tietoja vankeusrangaistusta suorittavista miehistä	6
4 Sosiaalinen tilanne.....	8
4.1. Perhesuhteet	8
4.2. Toimeentulo	9
4.3. Velkaantuneisuus	11
4.4. Mieliala ja terveys.....	13
4.4.1 Mielialan muutos.....	13
4.4.2 Fyysisen terveydentilan muutos.....	15
5. Avun saanti ja riittävyys.....	16
5.1. Avun saanti viranomaispalveluista ja kolmannelta sektorilta	16
5.2. Yhteiskunnalta saatujen palvelujen ja tuen riittävyys	18
5.3. Lastensuojelun asiakkuus	19
6. Yhteydenpito vangin kanssa	19
7. Vastaajien kokemuksia ja parannusehdotuksia	22
7.1 Yhteydenpito	22
7.2 Ohjaus ja neuvonta vankiloiden käytännöistä ja yhteiskunnan tuista	23
7.3 Vankilassa koettu kohtelu	24
7.4 Taloudellinen ahdinko	24
8. Yhteenveto	25
Taulukot.....	27
Kuviot.....	28
Lähteet.....	29
Liite: Kyselylomake	

1 Mitä tiedetään vankien läheisistä?

Suomen vankiloissa on päivittäin keskimäärin runsaat 3 500 vankia. Vuositasolla rangaistusta suorittamasta vapautuu yli 6 000 vankia. Tutkintavangit mukaan lukien vuonna 2008 vapautui 7 196 vankia. Samaan aikaan vapaudesta vankilaan siirtyi 7 321 henkilöä.(Rikosseuraamusalan vuosikertomus 2008,18).

Vankien läheisten määrästä ei ole olemassa tietoa. Vuonna 2002 selvitettiin Vankeinhoitolaitoksen sijoittajyksiköissä 167 yli kahden vuoden rangaistusta suorittavan vangin taustoja kuten perhetaustaa. Selvityksen mukaan joka toisella vangilla oli puoliso tai kumppani. Samoin noin puolella vangeista oli lapsia. (Perhe muurin toisella puolella 2003, 50-51). Jos arvioidaan, että joka toisella vangilla on puoliso tai kumppani ja kaksi lasta, koskettaa vankeusrangaistus helposti jopa pariakymmentä tuhatta perheenjäsentä vuosittain. Lisäksi tulevat muut sukulaiset, ensisijassa vankien vanhemmat.

Vankien perheitä on tutkittu Suomessa hyvin vähän. Tehdyt selvitykset keskittyvät pääasiassa vankiloiden perhetyön kehittämiseen ja vankilassa vanhemman mukana olevien lasten elämään.

Vuonna 2003 valmistui Rikosseuraamusviraston asettaman työryhmän mietintö 'Perhe muurin toisella puolella' (Rikosseuraamusviraston julkaisuja 1/2003). Työryhmän tehtävänä oli selvittää, miten vankeinhoidossa voitaisiin edistää vankien ja heidän perheenjäsentensä välisiä suhteita. Tavoitteena oli mm. turvata vangin oikeus perhesuhteiden säilymiseen, tukea vankilasta vapautuvan integroitumista yhteiskuntaan ja vähentää vangin perheelle vankeudesta koituvia haittoja. Työryhmä ehdotti mm. perhetyön lähtökohtien ja aseman määrittelyä vankeinhoidossa, vankeinhoidon henkilökunnan koulutusta sekä kaikkiin vankiloihin nimettäviä perhetyön yhdyshenkilöitä ja eri työntekijäryhmien roolin määrittelyä perhetyötä ajatellen.

Vuosina 2005-2006 toteutettiin Kriminaalihuollon tukisäätiössä Perheiden tuki -projekti, jonka päätavoitteena oli rakentaa vankeudesta vapautuvan ulottuva perhetyön polku. Projektin aikana kartoitettiin hankkeessa mukana olleiden vankien ja perheiden tuen tarve perhetyön näkökulmasta vankeuden aikana. Hankkeessa tuotettiin opas vapaudessa rikostaustaisten henkilöiden ja heidän perheidensä kanssa toimiville (2006). Hankkeesta tehtiin lisäksi Diakonia-ammattikorkeakoulussa opinnäytetyö 'Saanko tukea? Miten Perheiden tuki-projekti vastaa vapautuvan vangin lapsen tuen tarpeisiin' (Juntunen-Lönnroth 2007).

Perheiden tuki -projekti on jatkunut kriminaalihuollon tukisäätiössä Ehjä perhe -projektina (2007-2010). Ehjä perhe-projektin tavoitteena on rakentaa kokonaisvaltainen perhetyön kuntoutusmalli vankilassa olevalle vangille ja hänen vapaudessa olevalle perheelleen. Kuntoutusmallin tavoitteena on edistää vangin kykyä sopeutua takaisin perhe-elämään sekä yhteiskuntaan vapautumisen jälkeen. Tavoitteena on myös antaa vapaudessa olevalle puolisolalle ja lapsille välineitä työstää vankeusrangaistuksen perheelle tuomaa

problematiikkaa sekä edistää perheen kykyä sopeutua muuttuneeseen tilanteeseen. Projektissa kehitettyä vankiperheiden vertaisryhmätoimintaa arvioitiin vuonna 2009 BIKVA-menetelmällä. Tehty arviointi julkaistiin Kriminaalihuollon tukisäätiön monisteena (Sassi & Huhtimo 2009). Kuntoutusmallin rakentamisen lisäksi projektin tavoitteena on tuottaa vankiperhetyön koulutuspaketti rikosseuraamusalan ja sidosryhmien työntekijöille

Vuonna 2006 ilmestyi Tampereen Yliopistosta opinnäytetyö, jossa selvitettiin varhaislapsuutensa vankilassa vangitun vanhemman kanssa viettävien lasten tilannetta (Rosi, Pösö ja Vierula 2006). Rikosseuraamusvirasto on lisäksi julkaissut vuonna 2007 käsikirjan perheleiritoiminnasta vankilassa (Rikosseuraamusalan käsikirjoja 2/2007).

Vankeusrangaistusta suorittavien vankien isyydestä on vuonna 2009 tehty opinnäytetyö, jossa on tarkasteltu vankien kokemuksia isyydestä, isäksi tulemisesta ja isänä olemisesta sekä sitä, mitä vankeusrangaistus tarkoittaa isyydelle (Kaukoranta 2009).

2 Selvityksen tavoite ja toteutus

2.1 Selvityksen tavoite

Selvityksen tavoitteena on ollut selvittää alustavasti vankien perheiden sosiaalista tilannetta ja vankeusrangaistuksen vaikutusta perheen sosiaaliseen tilanteeseen. Kiinnostuksen kohteena ovat olleet ensi sijassa asuminen, toimeentulo, velkaantuminen, viranomaisilta saatu apu ja yhteydenpito vankilassa olevaan puolisoon. Seuraaviin kysymyksiin on etsitty vastauksia:

- Miten vankien perheet asuvat?
- Mistä he saavat toimeentulonsa ja onko toimeentulo muuttunut miehen vankeusrangaistuksen aikana?
- Onko heidän mielialansa ja fyysinen terveytensä muuttunut miehen vankeusrangaistuksen aikana?
- Ovatko he saaneet apua viranomaisilta ja kolmannelta sektorilta miehen vankeusrangaistuksen aikana?
- Mitkä tekijät ovat haitanneet yhteydenpitoa vankilassa olevan puolison ja isän kanssa?

Selvitys tehtiin strukturoidun kysymyslomakkeen avulla. Useissa kysymyksissä vastaajilla oli kuitenkin mahdollisuus kirjoittaa lisätietoja asiasta. Kyselyn kohderyhmäksi valittiin miesvankien avio- ja avopuolisot sekä naisystävät. Suurin osa vangeista on miehiä, joten vankeus koskettaa erityisesti naispuolisia puolisoita ja kumppaneita. Naisvankien puolisot jäivät siten tämän selvityksen ulkopuolelle. Tähän ratkaisuun vaikuttivat myös aikataululliset syyt.

Kohderyhmää päätettiin tavoitella vankiloiden vierailuajoilta, koska muissa yhteyksissä heidän tavoittamisensa olisi ollut vaikeaa. Ajankäytöllisistä syistä kohdevankiloiksi saatiin suuria vankiloita Etelä-Suomen aluevankilan alueelta. Kaikkiaan käytiin kolmessa vankilassa sekä Vapautuvien Tuki ry:n kahdella perheleirillä. Vapautuvien Tuki ry:n perheleireiltä saatiin myös joitakin vastaajia, joiden mies suoritti vankeusrangaistustaan Etelä-Suomen aluevankilan ulkopuolella.

Selvityksen tekemiseen on saatu Rikosseuraamusviraston lupa. Selvitys on osa Kriminaalihuollon tukisäätiössä tekeillä olevaa rangaistuksesta vapautuvan kuntoutujan asemaa koskevaa selvitystä.

2.2. Selvityksen toteutus

Kysely toteutettiin siten, että kussakin kolmessa Etelä-Suomen aluevankilan alueella sijaitsevassa vankilassa käytiin kaksi kertaa viikonlopun tapaamisaikoina 8.11.-30.11.2008 välisenä aikana. Vankilan odotustilassa kysymyslomakkeiden jakaminen toteutettiin siten, että odotustilaan tulevilta vierailijoilta kysyttiin, olivatko he vangin avio- tai avopuolisoita tai naisystäviä. Myönteisen vastauksen jälkeen heille annettiin kysymyslomake palautuskuorineen selvitykseen liittyvän informaation kanssa. Osa vastaajista täytti kaavakkeen odotustilassa, enemmistö otti kaavakkeen kuitenkin mukaansa ja palautti sen postitse. Lomakkeiden jakajat olivat vankilan odotustilassa pääsääntöisesti vierailuajan alkamisesta viimeisten vierailijoiden poistumiseen saakka.

Vapautuvien Tuki ry:n perheleireillä kyselystä kerrottiin vangeille ja heidän puolisoilleen Kriminaalihuollon tukisäätiön asiamiesvierailun yhteydessä. Ensimmäisellä perheleirillä vierailtiin lokakuussa 2008 ja toisella perheleirillä marraskuussa 2008. Lokakuun perheleirillä vastaajat saivat kysymyslomakkeet jälkikäteen postitse kotiinsa ja palauttivat lomakkeet samoin postitse. Toisella perheleirillä vastaajat vastasivat kysymyksiin heti paikan päällä.

Kysymyslomakkeita jaettiin kaikkiaan 82 kpl ja niistä palautui 54 kpl. Vastausprosentiksi tulee 66, mitä voidaan pitää erittäin korkeana ja kertovan kyselyn tärkeydestä vankien puolisoille ja naisystävälle. Tästä kertoo myös se, että kohderyhmään kuuluneista suurin osa otti kysymyslomakkeen sitä tarjottaessa. Henkilökohtainen kontakti saattoi myös motivoida vastaamiseen. Vaikutelmaksi jäi, että kyselylle oli selvä tarve ja vastaajille tärkeää, että heidän asioistaan ja kokemuksistaan oltiin kiinnostuneita. Myös monet kohderyhmään kuulumattomat, erityisesti vankien vanhemmat, olisivat toivoneet voivansa vastata kyselyyn.

Kyselyyn vastanneiden määrä, 54 vastaajaa, on kuitenkin lukumääräisesti melko pieni. Vastaajat ovat valikoituneet sen mukaan, ketkä sattuiivat tulemaan vankilavierailulle kyselyajankohtana ja sen mukaan, keitä

oli valittu Vapautuvien Tuki ry:n perheleirille. On oletettavaa, että vastaajat ovat valikoituneita myös siten, että huono-osaisimmat lomakkeen saajat jättivät palauttamatta lomakkeen.

2.3 Raportin rakenne

Raportti etenee siten, että ensin esitellään perustietoja vastaajista ja vangeista. Sen jälkeen käsitellään vastaajien perhesuhteita, toimeentuloa, velkaantumista, mielialaa ja terveyttä, avun saantia viranomaisilta sekä yhteydenpitoa vankilassa olevan puolison ja isän kanssa.

Raportin lopussa esitellään vastaajien kyselylomakkeelle vapaamuotoisesti kirjoittamia ajatuksia ja kokemuksia. Nämä ns. kommentit käsittelevät vastaajille tärkeitä asioita, jotka oli mahdollista tuoda esille kyselyn avulla. Siksi niitä käsitellään varsin tarkasti. Kommentit koskevat yhteydenpitoa vankilassa olevan puolison ja isän kanssa, tiedon tarvetta vankiloiden käytännöistä ja yhteiskunnan tukitoimista sekä vastaajien vankilassa kokemaa kohtelua.

Kyselyn perusteella esitetään suuntaa-antavia johtopäätöksiä ottaen huomioon aineiston koko ja valikoituminen.

3 Tietoja vastaajista ja vangeista

3.1 Keitä vastaajat olivat?

Selvityksen kohderyhmänä olivat miesvankien avio- ja avopuolisot sekä naisystävät. Kyselyyn vastanneissa oli lähes yhtä paljon sekä avio- että avoliitossa olevia (taulukko 1). Joka kymmenes oli naisystävä. Runsaalla kahdella kolmasosalla (70 %) oli alle 18-vuotiaita lapsia. Lapsia oli kaikkiaan 65, joista 11 asui muualla kuin äidin luona, pääasiassa isän tai muiden sukulaisten luona.

Vastaajien keski-ikä oli 32 vuotta. Nuorin vastaajista oli 20-vuotias ja vanhin 57-vuotias. Kaksi kolmasosaa oli iältään 25-39-vuotiaita (taulukko 2).

Yleisin peruskoulutus oli keski- tai peruskoulu, jonka oli suorittanut kaksi kolmasosaa vastaajista (taulukko 3). Joka neljäs oli suorittanut lukion tai ylioppilastutkinnon. Vain 4 % ei ollut suorittanut oppivelvollisuutta loppuun.

Ammatillista koulutusta oli kolmella neljästä (taulukko 4). Valtaosa heistä oli suorittanut toisen asteen ammatillisen koulutuksen (entisiä koulu- tai opistoasteen tutkintoja). 15 % oli käynyt ammattikurssin ja lähes joka kymmenes oli suorittanut korkeakoulu- tai yliopistotasaisen tutkinnon. 24 %:lla ei ollut ammatillista

koulutusta. Suosituimmat koulutusalat liittyivät kaupalliseen alaan (merkonomi, yo-merkonomi), hoitoaloihin (lastenhoitaja, lähihoitaja) ja ravintola-alaan (kokki).

Taulukko 1. Vastaajan suhde vankiin

	%	N
Aviopuoliso	46	25
Avopuoliso	45	24
Naisystävä	9	4
Yhteensä	100	53

Taulukko 2. Vastaajien ikä

Ikä	%	N
Alle 25-vuotias	19	10
25-29-vuotias	21	11
30-34-vuotias	16	8
35-39-vuotias	23	12
yli 40-vuotias	21	11
Yhteensä	100	52

Taulukko 3. Vastaajien peruskoulutus

	%	N
Peruskoulutus kesken	4	2
Kansakoulu	6	3
Keski- tai peruskoulu	65	34
Lukio tai yo-tutkinto	25	13
Yhteensä	100	52

Taulukko 4. Vastaajien ammatillinen koulutus

	%	N
Ei ammatillista koulutusta	24	13
Ammattikurssi	15	8
Koulu- tai opistotas. tutkinto	49	24
Korkeakoulututkinto	9	5
Jokin muu	3	2
Yhteensä	100	53

64 % vastaajista asui pääkaupunkiseudulla, Helsingissä, Vantaalla ja Espoossa. Loput asuivat eri puolilta Etelä- ja Keski-Suomea. Pohjoisin asuinkunta oli Kokkola.

Vuokra-asunnossa asuminen oli tavallisinta: 43 % asui kunnan vuokra-asunnossa ja 33 % yksityisessä vuokra-asunnossa (taulukko 5). Omistusasunnossa asui harvempi kuin joka viides. Perhekuntoutuksessa, tukiasunnossa, asunnottomana ja sukulaisten luona asui kussakin yksi henkilö. Koko väestön asumiseen verrattuna vuokra-asuminen oli selvästi yleisempää.

Kyselyajankohtana vastaajista yli puolet oli työssä (56 %) (taulukko 6). Suurin osa työssäkäyvistä teki kokopäiväistä palkkatyötä. Äitiyslomalla tai hoitovapaalla oli 15 %, saman verran oli myös työttömänä. Opiskelijoita ja pitkällä sairauslomalla olevia oli myös joukossa.

Taulukko 5. Vastaajien asumismuoto

	%	N
Kunnan vuokra-asunnossa	43	23
Yksityisessä vuokra-asunnossa	33	18
Omistusasunnossa	17	9
Muualla	7	4
Yhteensä	100	54

Taulukko 6. Vastaajien pääasiallinen toiminta

	%	N
Työssä	56	30
Äitiyslomalla tai hoitovapaalla	15	8
Työtön	15	8
Opiskelija	5	3
Sairauslomalla	4	2
Muualla	5	3
Yhteensä	100	54

3.2. Tietoja vankeusrangaistusta suorittavista miehistä

Miesten keski-ikä oli 36 vuotta iän vaihdellessa 22 ikävuodesta 52 ikävuoteen. Nuoria alle 25-vuotiaita oli vain vähän miesten iän painottuessa yli 29-vuotiaisiin (taulukko 7). Miesten saamat tuomiot olivat pitkiä: 75 %:lla tuomio oli yli vuoden pituinen ja 55 %:lla tuomion pituus oli yli 2 vuotta (taulukko 8). Joukossa oli viisi elinkautiseen vankeusrangaistukseen tuomittua. Ensimmäistä tai toista vankeusrangaistustaan

suoritti joka viides (taulukko 9). Moninkertaisia uusijoita oli paljon: viidettä tai useampaa vankeustuomiota suoritti peräti 38 % miehistä.

Taulukko 7. Vankeusrangaistusta suorittavien miesten ikä

	%	N
Alle 25-vuotias	8	4
25-29-vuotias	13	7
30-34-vuotias	23	12
35-39-vuotias	27	14
yli 40-vuotias	29	15
Yhteensä	100	52

Taulukko 8. Tuomion pituus

	%	N
Alle puoli vuotta	10	5
Puoli vuotta –1 vuosi	10	5
1-2 vuotta	20	10
2-3 vuotta	25	13
Yli 3 vuotta	35	18
Yhteensä	100	51

Taulukko 9. Tuomion useus

	%	N
Ensimmäinen tuomio	22	11
Toinen tuomio	20	10
Kolmas tuomio	8	4
Neljäs tuomio	12	6
Viides tai useampi tuomio	38	19
Yhteensä	100	50

4 Sosiaalinen tilanne

4.1. Perhesuhteet

Valtaosa vastaajista (81 %) oli asunut vankeusrangaistusta suorittavan miehensä kanssa yhdessä ennen vankeusrangaistusta. Yhdessä asumisajat olivat pitkiä: keskimäärin yhdessä asumista oli ollut 5 vuotta ennen vankeusrangaistuksen alkamista. Lyhimmillään yhdessä asuminen oli kestänyt kaksi kuukautta, pisimmillään 17 vuotta. Niistä, jotka eivät olleet asuneet yhdessä, oli puolet avioliitossa. Avioliitto lienee tällöin useimmiten solmittu vankeusrangaistuksen aikana.

Lähes kolmella neljäsosalla (70 %) vastaajista oli alle 18-vuotiaita lapsia (taulukko 10). Lapsia oli kaikkiaan 65, joista lähes puolet oli alle kouluikäisiä. 11 lasta eli 17 % lapsista asui muualla kuin äidin luona, pääasiassa isän tai muiden sukulaisten luona. Kolme lasta asui perhekodissa tai lastensuojelulaitoksessa.

Perheet olivat monimuotoisia. Yli puolet perheistä oli sellaisia, joissa oli lapsia vain vastaajan aikaisemmasta tai aikaisemmista liitoista (taulukko 11). Runsaalla kolmanneksella vastaajista oli perheessä pelkästään yhteisiä lapsia nykyisen miehen kanssa. Lisäksi oli perheitä, joissa oli sekä yhteisiä lapsia että lapsia vastaajan aikaisemmasta liitosta. Yhteisiä lapsia oli kaikkiaan 30. Joka viides lapsiperhe oli suurperhe, jossa lapsia oli kolme tai useampi.

Taulukko 10. Lapsiperheet

Vastaajista lapsiperheellisiä	70 % (38 perhettä)
Perheissä alle 18-vuotiaita lapsia	65 lasta
Lapsista alle kouluikäisiä	43 % (28 lasta)
Lapsista yhteisiä nykyisen miehen kanssa	46 % (30 lasta)

Taulukko 11. Lapsiperheiden monimuotoisuus

	%	N
Vain vastaajan ja nykyisen miehen yhteisiä lapsia	34	13
Vain vastaajan lapsia aikaisemmista liitoista	53	20
Yhteisiä lapsia sekä lapsia vastaajan aik.liitoista	10	4
Sekä miehen että vastaajan lapsia aik. liitoista	3	1
Yhteensä	100	38

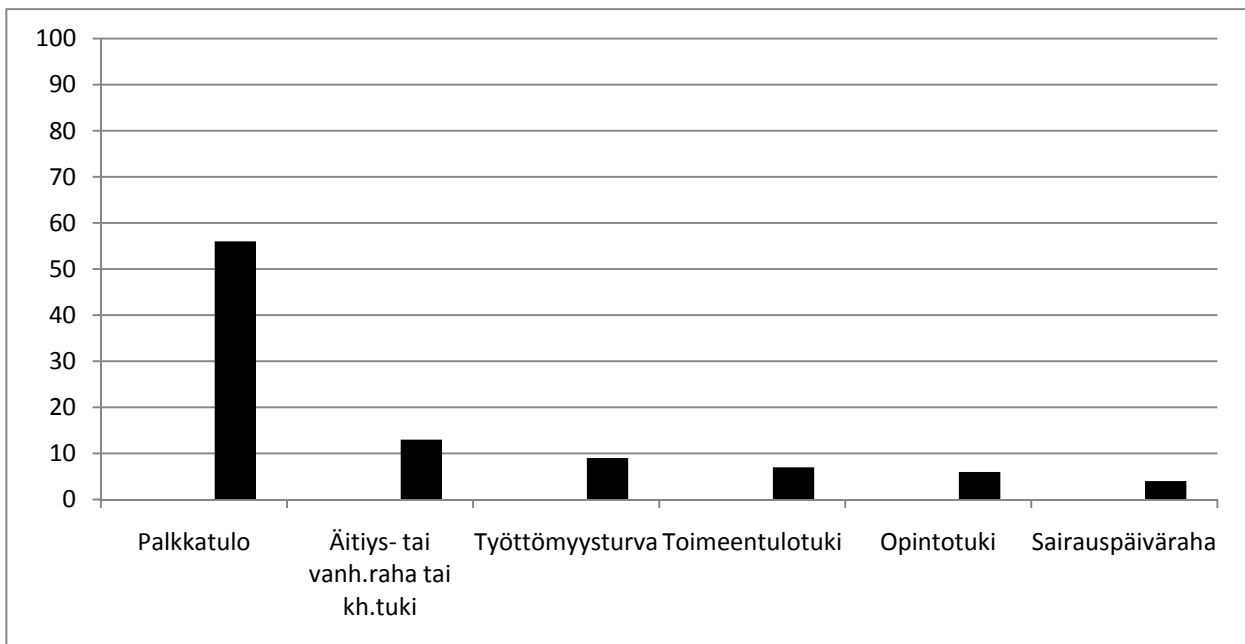
4.2. Toimeentulo

Vastaajilta kysyttiin tulonlähteistä kyselyajankohtana. Tällöin oli mahdollista merkitä kaikki saadut tulot sekä palkkatulot että sosiaalietuudet. Yli puolet vastaajista (56 %) sai kyselyajankohtana palkkatuloa (kuvio 1). Palkkatulon lisäksi monet saivat sosiaalietuuksia, yleisimmin lapsilisää ja elatustukea, mutta myös asumistukea ja ansiosidonnaista työttömyysturvaa (soviteltua päivärahaa). Kukaan palkkatuloa saavista ei saanut toimeentulotukea.

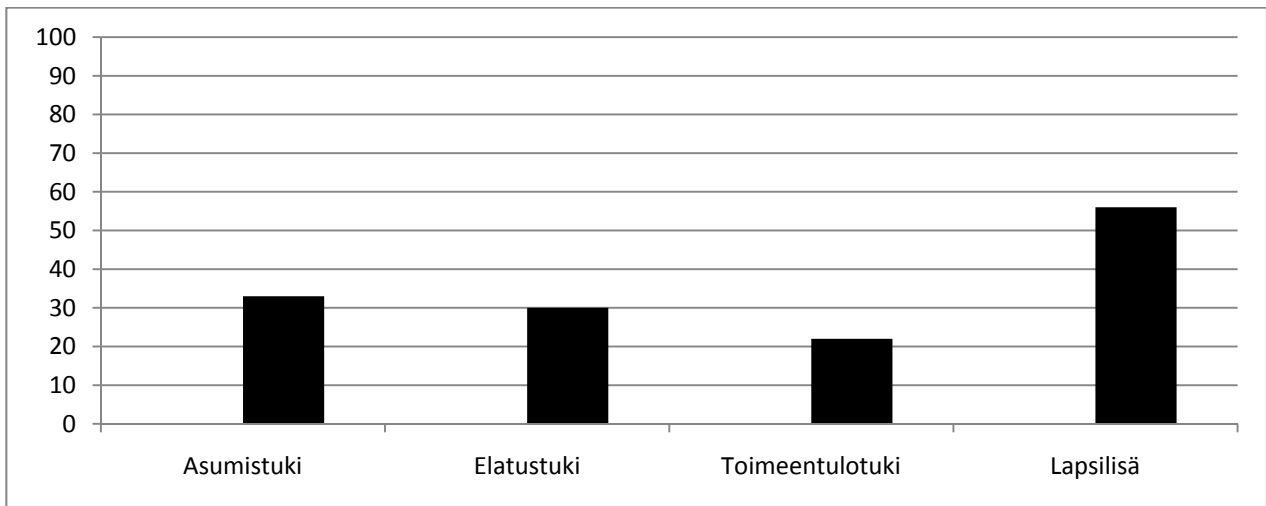
Vajaa puolet sai pääasiallisen toimeentulonsa sosiaalietuuksista. Yleisimmin saatiin äitiys- ja vanhempainrahaa tai kotihoidontukea tai työttömyyspäivärahaa. Lähes joka kymmenennellä pääasiallinen toimeentulo tuli toimeentulotuesta, jota täydensi asumistuki ja usein myös elatustuki ja lapsilisä. Nämä henkilöt olivat työttömiä, joten kyseessä lienee ollut työttömyysturvan karenssi.

Kaikkiaan toimeentulotukea sai joka viides eli 22 % vastaajista (kuvio 2). Toimeentulotuella täydennettiin ensisijaisia etuuksia, pääasiassa kotihoidontukea ja äitiys- ja vanhempainrahaa, mutta myös työttömyysturvan peruspäivärahaa ja kuntoutusrahaa. Yleistä asumistukea sai joka kolmas (33 %). Monilla vastaajilla oli lapsia edellisistä liitoista, joten elatustukea saatiin usein. Muutama vastaaja oli alkanut saada elatustukea avio- tai avomiehen vankeusrangaistuksen aikana.

Kuvio1. Vastaajien pääasiallinen toimeentulo kyselyajankohtana (%)

Kuvio 2. Vastaajien asumis-, elatus- ja toimeentulotuen sekä lapsilisän saanti kyselyajankohtana (%)

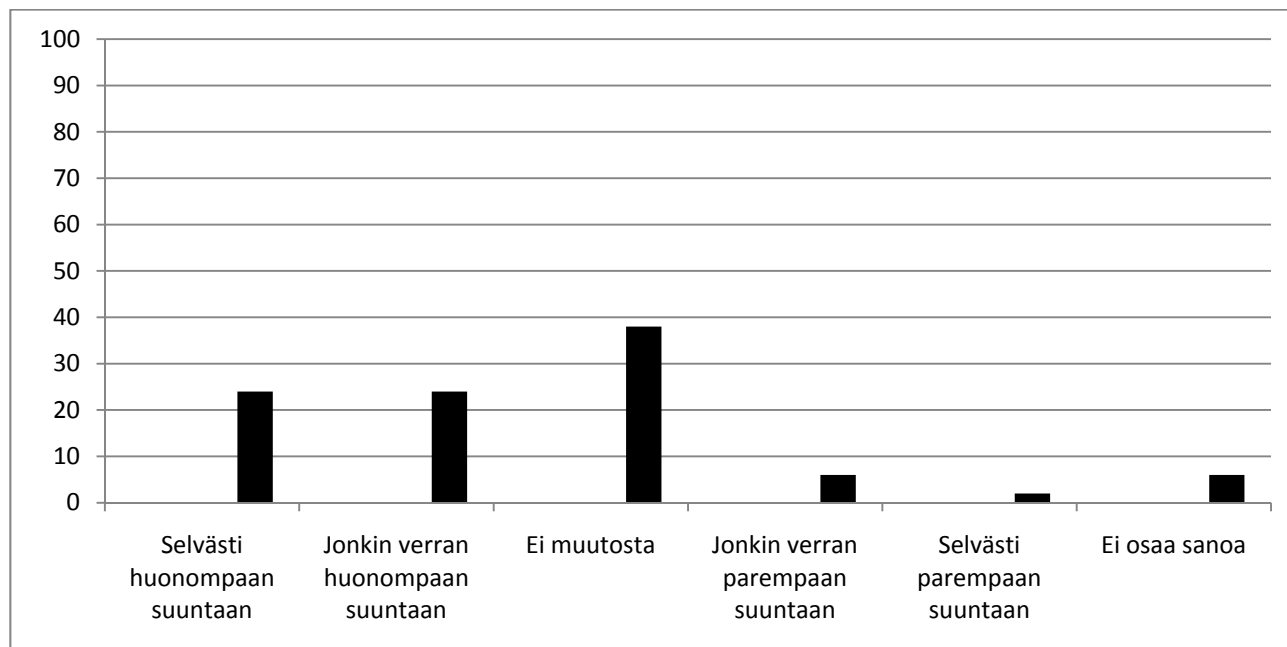
Vastaajilta kysyttiin toimeentulon muuttumisesta miehen vankeusrangaistuksen aikana verrattuna vankeusrangaistusta edeltävään aikaan. Lähes puolet vastaajista arvioi toimeentulonsa muuttuneen joko selvästi huonompaan tai jonkin verran huonompaan suuntaan. 38 %:lla ei ollut tapahtunut muutosta ja 7 % katsoi toimeentulonsa muuttuneen parempaan suuntaa. (Kuvio 3).

Kun tarkastellaan niitä vastaajia, jotka katsoivat toimeentulonsa muuttuneen selvästi huonompaan suuntaan, havaitaan, että suurimmalla osalla heistä toimeentulo oli kyselyajankohtana sosiaaliturvan varassa. Sosiaaliturva oli muodostanut heidän pääasiallisen toimeentulonsa jo ennen miehen vankeusrangaistustakin. Toimeentulon huonontuminen liittyi siihen, että puolison tulot olivat jääneet pois vankeusrangaistuksen takia. Useimmilla oli alle 18-vuotiaita lapsia. Käytännössä äidit olivat yksinhuoltajia miehen ollessa vankilassa

Toimeentulon huononemiseen liittyi myös terveydentilan huononeminen. Tämä koski sekä fyysistä että psyykkistä koettua terveydentilaa. Osalla oli myös kokemus, etteivät he olleet saaneet viranomaisapua, vaikka oli sitä hakenut. Ne, jotka olivat saaneet viranomaisapua olivat saaneet apua useimmin terveydenhuollosta ja psykiatrian poliklinikalta/mielenterveystoimistosta ja seurakunnasta.

Niillä vastaajilla, jotka kertoivat taloudellisen tilanteensa parantuneen, oli oma elämäntilanne muuttunut joko työnsaannin tai työttömyysturvan muodossa.

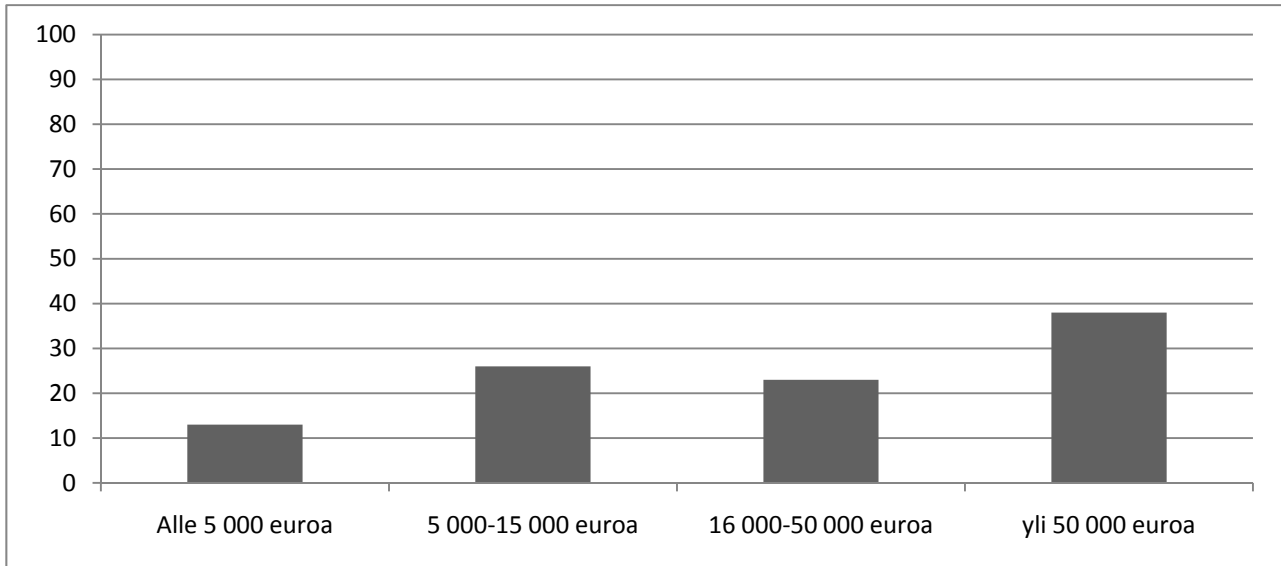
Kuvio 3. Vastaajien toimeentulon muutos miehen vankeusrangaistuksen aikana (%)

4.3. Velkaantuneisuus

Vastaajilta kysyttiin velkojen euromäärää ja velkalajia. Kyseessä olivat sekä jommankumman puolison omat että yhteiset velat. 91 % vastaajista ilmoitti, että heillä oli velkaa. Velkojen määrä vaihteli 300 eurosta 500 000 euroon. Lähes kahdella kolmasosalla velkojen määrä jäi alle 50 000 euron (kuvio 4). Keskimäärin velkaa oli runsaat 56 000 euroa taloutta kohti. Keskimääräistä velkaa nostavat ne taloudet, joiden velat olivat satoja tuhansia euroja.

Velkamääriä tarkasteltaessa on muistettava, että velkojen määrät ovat vastaajien muistinvaraisia arvioita. Kaikki vastaajat eivät olleet tietoisia puolisoidensa velkojen määristä, joten tässä suhteessa todelliset velkamäärät voivat olla jopa suurempia. Toisaalta ihmiset helposti arvioivat velat todellista suuremmiksi. Osa vastaajista jätti myös kokonaan vastaamatta velkojen määrää koskevaan kysymykseen.

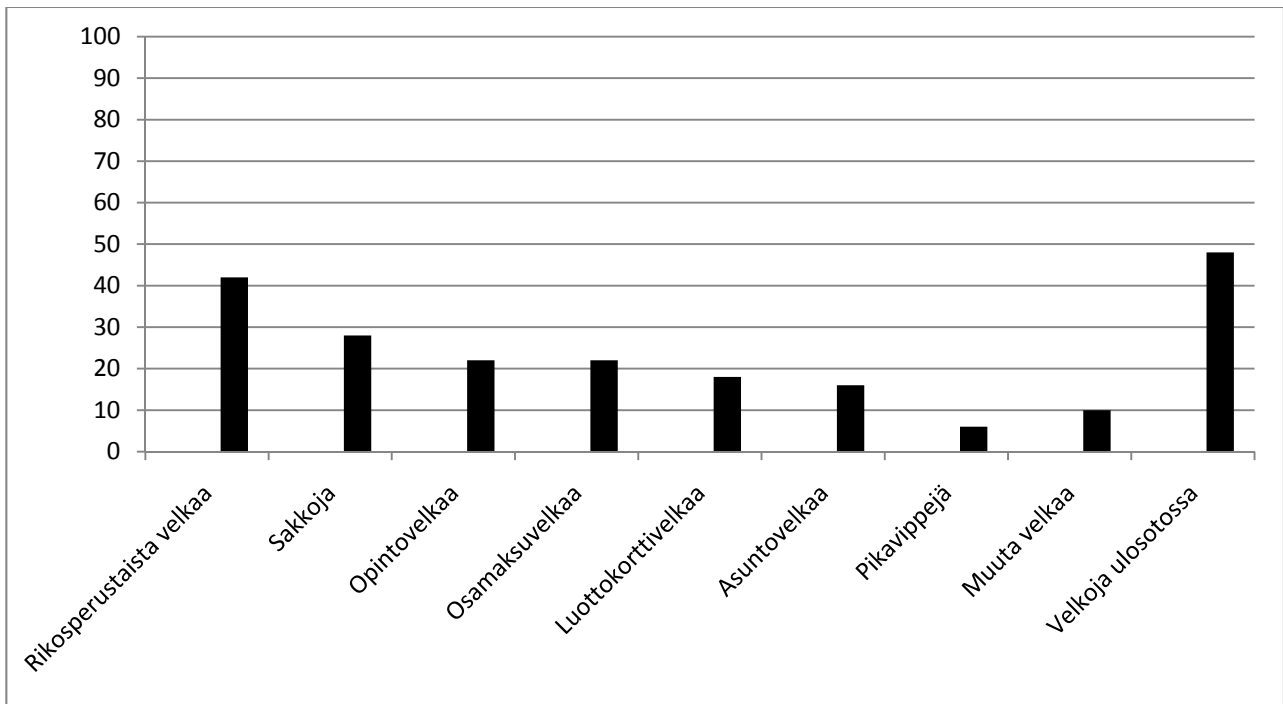
Kuvio 4. Vastaajien ja heidän puolisoidensa velkojen määrä (%)

Velkalajeittain tarkasteltuna eniten oli rikosperusteisia velkoja, joita oli 42 %:lla (kuvio 5). Opintovelkoja, osamaksuvelkoja ja luottokorttiluottoja oli joka viidennellä. Asuntovelkaa oli harvemmalla, koska valtaosa vastaajien perheistä asui vuokra-asunnossa. Myös pikavippejä oli vähän. Maksamattomia sakkoja oli lähes joka kolmannella. Lähes puolella eli 48 %:lla velkoja oli mennyt ulosottoon. Voidaan pitää jopa myönteisenä sitä, että huomattava osa vastaajista oli kuitenkin pystynyt hoitamaan raha-asioitaan siten, että ulosotolta oli ainakin toistaiseksi välttytty.

Harvalla perheellä oli vain yhtä velkalajia. Valtaosalla oli vähintään kolmea eri velkalajia, enimmillään perheellä saattoi olla kaikkia esillä olleita velkalajeja. Kysyttäessä viranomaisavun saannista sekä ennen miehen vankeusrangaistusta että miehen vankeusrangaistuksen aikana vain yksi vastaaja ilmoitti saaneensa apua kunnallisesta velkaneuvonnasta.

Kuvio 5. Vastaajien ja heidän puolisoidensa velat velkalajeittain (%)

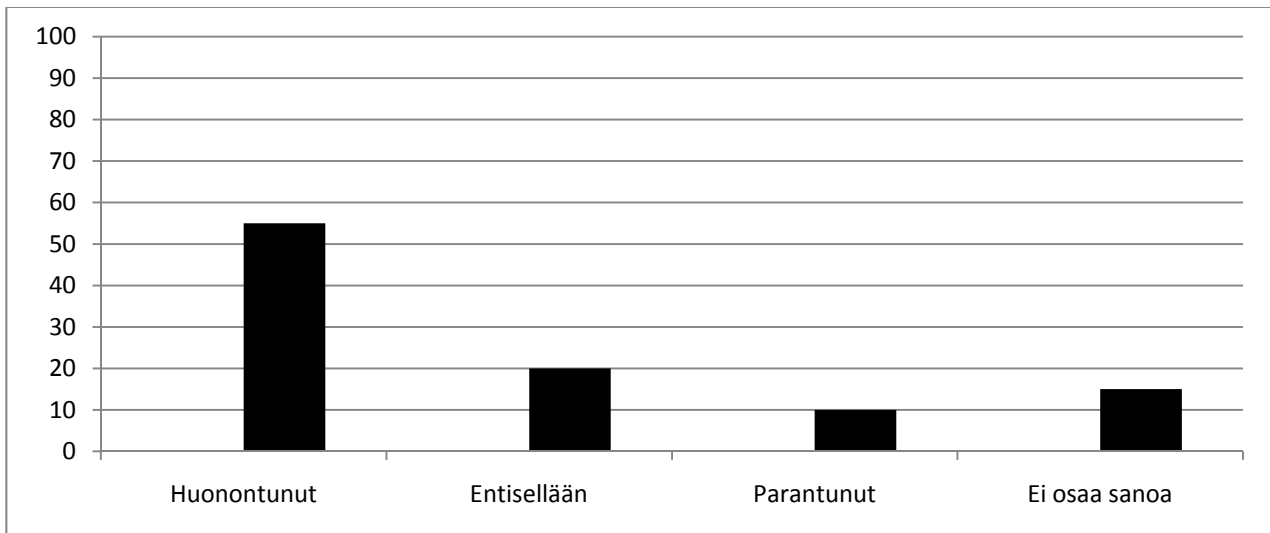
4.4. Mieliala ja terveys

Perheenjäsenen vankeusrangaistus vaikuttaa hyvin monella tavalla perheen elämään ja saattaa vaikuttaa puolison jaksamiseen, mielialaan ja fyysiseen terveyteen. Siksi vastaajien arviota kysyttiin mielialan ja fyysisen terveyden muuttumisesta miehen vankeusrangaistuksen aikana.

4.4.1 Mielialan muutos

Yli puolet vastaajista katsoi mielialansa huonontuneen miehen vankeusrangaistuksen aikana (kuvio 6). Joka viidennellä mieliala oli pysynyt entisellään ja joka kymmenennellä mieliala oli parantunut.

Kuvio 6. Vastaajien mielialan muuttuminen miehen vankeusrangaistuksen aikana (%)

Vastaajilla oli myös mahdollisuus kertoa tarkemmin siitä, miten he kokivat mielialansa huonontuneen. Vastauksissa tuotiin esille erityisesti masennusta, väsymystä, mielialojen vaihtelua sekä yksinäisyyden ja ikävän kokemuksia. Monet kertoivat yksin selviämisen raskaudesta. Hieman yllättäen lapsettomat viestittivät tästä lapsellisia useammin. Seuraavaan on koottu lapsettomien vastaajien kokemuksia:

”Keskipaikea masennus, epävaka mieliala” (41-vuotias aviopuoliso, jonka miehellä oli elinkautinen tuomio).

”Olen erittäin masentunut ja ahdistunut ja syön ahdistuslääkkeitä” (22-vuotias avopuoliso, jonka miehellä oli 11 kuukauden tuomio).

”Huolestunut, miksi taas? Masentaa, turhauttaa. Myös miehen mustasukkaisuus ja epäluuloisuus ahdistaa” (57-vuotias aviopuoliso, jonka miehellä oli kolmen kuukauden tuomio).

”Vaikka taloudellinen tilanne on vakaampi ja asiat hoituvat paremmin, niin koen kuitenkin aikajoin itseni yksinäiseksi. Välillä on raskasta, kun kukaan ei ole auttamassa, vaan kaikesta on selvittävä yksin” (36-vuotias avopuoliso).

”Ajoittain tulee jaksoja, jolloin on todella masentunut olo ja tuntuu, että ei jaksakaan yksin huolehtia kaikesta” (25-vuotias avopuoliso, jonka miehellä oli kahden vuoden tuomio).

Alle 18-vuotiaiden lasten ja nuorten äideillä esiintyi samoin riittämättömyyden tunteita ja yksin selviämisen vaikeutta, mutta sen lisäksi vielä suru siitä, ettei lapsella ollut isää arkipäivässä. Jotkut kokivat olevansa

todella yksin ystävistä ja sukulaisista huolimatta. Yksinäisyyden kokemus liittyi paitsi konkreettisen yksinoloon niin myös häpeään miehen vankeusrangaistuksesta ja vankeusrangaistuksen salailuun ja saattoi johtaa ihmisten välttelyyn.

”Masentuneisuutta, väsymystä, riittämättömyyden tunnetta” (42-vuotias 12-vuotiaan lapsen äiti, jonka avomiehellä (ei lapsen biologinen isä) oli elinkautinen tuomio).

”Eniten paha mieli, joka vastaa lapsiin ja aivan kaikkeen jokapäiväisessä arjessa” (35-vuotias neljän 3-14-vuotiaan lapsen äiti, jonka avomiehen tuomio oli 13 vuotta).

”Jatkuva ikävä ja odotus masentaa ja ahdistaa” (32-vuotias 5-vuotiaan lapsen äiti, jonka avomiehen tuomio oli 10 vuotta).

”Taakka asioiden hoitamisesta pelkää minulla, joka on lisännyt ahdistusta ja masennusta” (35-vuotias 14- ja 15-vuotiaiden lastensuojelulaitokseen sijoitettujen lasten äiti, jonka miehellä oli puolentoista vuoden tuomio).

”Olen todella yksin vaikka ystäviä ympärillä. Koen kasvattaneeni kalterit itseni ympärille. Itku tulee päivittäin” (41-vuotias 16- ja 11-vuotiaiden nuorten äiti, jonka avomiehellä oli kahden vuoden tuomio).

”Ikävä, salailu, välttelee ihmisiä, jotka eivät tiedä vankeusrangaistuksesta” (40-vuotias 10- ja 4-vuotiaiden lasten äiti, jonka aviomiehellä ensimmäinen alle vuoden pituinen tuomio.)

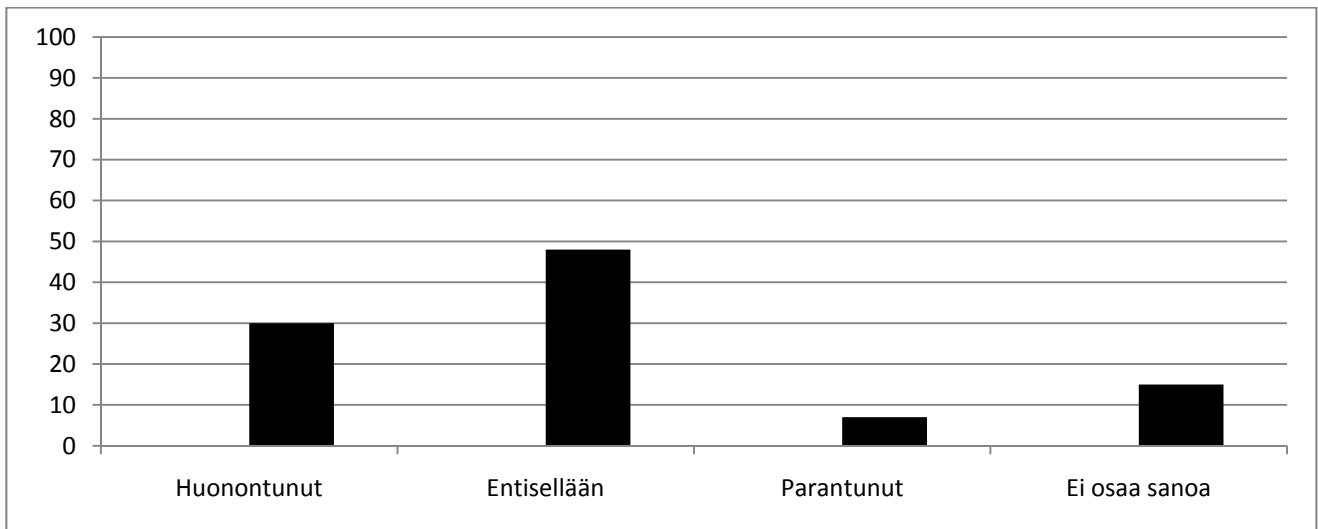
Joillakin vastaajilla mieliala oli parantunut miehen vankeusrangaistuksen aikana. Heitä oli 8 % vastaajista. Yksi vastaaja perusteli mielialan parantumista seuraavasti:

”Jatkuva huoli ja stressi pois, tilalla ikävä, mutta se ei ole henkisesti niin raskasta” (33-vuotias 10-vuotiaan lapsen äiti, aviomiehellä ensimmäinen tuomio 4 vuotta 6 kuukautta).

4.4.2 Fyysisen terveydentilan muutos

Puolet vastaajista katsoi, että heidän fyysinen terveydentilansa oli pysynyt entisellään (kuvio 7). Kuudella prosentilla terveydentila oli parantunut. Joka kolmas katsoi kuitenkin terveydentilansa muuttuneen huonompaan suuntaan.

Esille tuotiin tässäkin eniten stressiä, masennusta, väsymystä ja uupumusta eli samoja asioita kuin mielialan kohdalla, mutta myös ruokahaluun liittyviä ongelmia sekä uusien sairauksien diagnosointia tai vanhojen sairauksien pahenemista. Sairauksina mainittiin migreeni, reuma ja aivoinfarkti. Fyysisen terveyden huononeminen liittyi mielialan huononemiseen. Kaikki, jotka kertoivat fyysisen terveydentilansa huonontuneen, ilmoittivat myös mielialansa huonontuneen.

Kuvio 7. Vastaajien fyysisen terveydentilan muuttuminen miehen vankeusrangaistuksen aikana (%)

5. Avun saanti ja riittävyys

5.1. Avun saanti viranomaispalveluista ja kolmannelta sektorilta

Vastaajilta kysyttiin, olivatko he saaneet apua eri viranomaispalveluista ja kolmannen sektorin järjestöiltä miehen vankeusrangaistuksen aikana. Kysymyksessä oli eritelty seuraavat viranomaispalvelut:

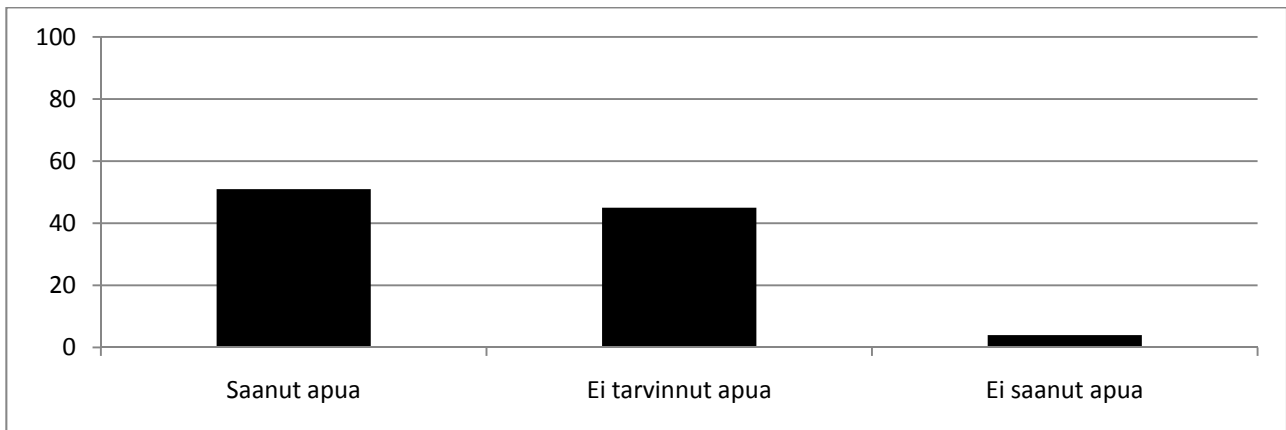
- kotipalvelu
- perheneuvola
- oikeusaputoimisto
- päihdepalvelut
- lastensuojelun sosiaalityöntekijä
- toimeentulotuki
- kunnallinen velkaneuvonta
- psykiatrian poliklinikka/mielenterveystoimisto
- terveydenhuolto

sekä

- järjestöt, esimerkiksi Vankien Omaiset, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Kriminaalihuollon tukisäätiö

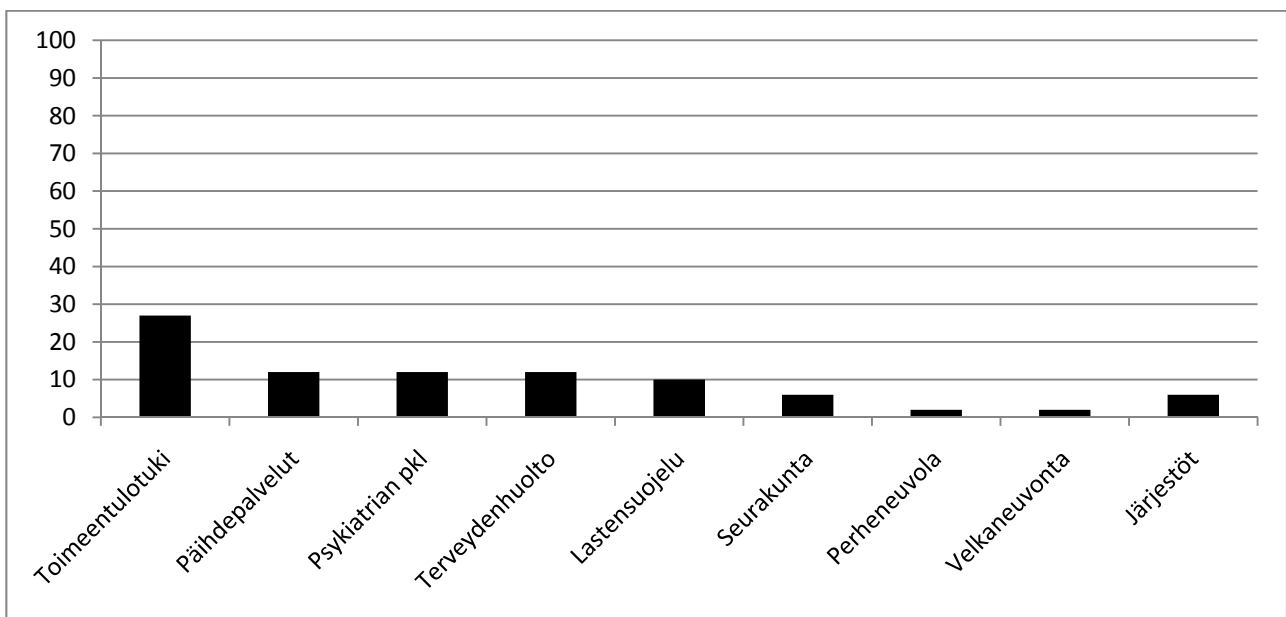
Puolet vastaajista oli saanut apua joltakin edellä mainitulta viranomaiselta miehen vankeusrangaistuksen aikana. 45 % ei ollut tarvinnut apua ja 4 % ei ollut saanut tarvitsemaansa apua. (Kuvio 8).

Kuvio 8. Vastaajien viranomais- ja järjestöavun saanti (%)

Yleisimmin apua oli saatu toimeentulotuesta (kuvio 9). Enemmistö toimeentulotukea saaneista ei ollut saanut tai hakenut muuta apua. Melko usein apua oli saatu päihde- ja mielenterveyspalveluista sekä terveydenhuollosta, samoin myös lastensuojelusta. Yksittäisenä avun lähteenä mainittiin perheneuvola ja kunnallinen velkaneuvonta. Järjestöistä tuli esille mm. Pelastusarmeija, Stop huumeille ry ja Pelastusarmeija. Seurakunnasta mainittiin erityisesti diakoniatyö. Apua oli saatu ensisijaisesti yhdeltä tai kahdelta viranomaiselta, minkä lisäksi myös järjestöt olivat auttaneet. Enimmillään perhe oli saanut apua jopa kuudelta eri toimijalta.

Kuvio 9. Vastaajien avun saanti eri viranomaispalveluista ja kolmannen sektorin järjestöiltä (%)

Apua saaneet olivat useimmin lapsiperheiden äitejä, joiden toimeentulo oli sosiaaliturvan varassa ja jotka kokivat mielialansa huonontuneen miehen vankeusrangaistuksen aikana. Usein myös taloudellinen toimeentulo oli huonontunut samoin kuin fyysinen terveyskin. Tyypillistä oli, että apua oli saatu aikaisemminkin (ennen miehen nykyistä vankeusrangaistusta) pääasiassa samoilta viranomaistahoilta.

Vain kaksi vastaajaa ilmoitti, ettei ollut saanut apua, vaikka oli sitä hakenut. Näissä tapauksissa vastaaja ei ollut saanut hakemaansa toimeentulotukea tai vastaaja ei ollut tiennyt, mistä apua olisi voinut saada.

5.2. Yhteiskunnalta saatujen palvelujen ja tuen riittävyys

Vastaajilta kysyttiin arviota siitä, olivatko he saaneet mielestään riittävästi yhteiskunnan palveluja ja tukea. 42 % vastaajista katsoi, ettei ollut saanut riittävästi yhteiskunnan palveluja ja tukea. Suurin osa heistä oli kuitenkin jo saanut apua eri viranomaispalveluista, mutta saatu apu ei ollut riittävä. Useimmilla heistä oli mieliala ja fyysinen terveys heikentynyt ja toimeentulo oli sosiaaliturvan varassa. Vastaajat olisivat tarvinneet saatua enemmän erityisesti taloudellista apua, lähinnä toimeentulotukea ja asumistukea sekä tukea lapsista aiheutuviin kustannuksiin. Seuraavassa suoria lainauksia vastauksista:

”Toimeentuloon ei saa mitään tukea, vaikka mies ei pysty millään tavalla osallistumaan yhteiseen talouteen” (lapseton avioliitossa oleva puoliso, jonka miehellä oli elinkautinen vankeusrangaistus).

”Toimeentulotukea ja/tai asumistukea. Olen joutunut elämään tosi tiukalla, kun olen maksanut palkasta vuokran ja muut laskut. Elämiseen on jäänyt 80-100 euroa kuukaudessa” (lapseton avopuoliso, jonka miehellä vuoden ja 6 kuukauden tuomio).

”Yksinhuoltajakorotukset kaikkiin tukiin, käytännössä olen yksinhuoltaja nyt, kun mies on istumassa, vaikka olemmekin naimissa” (5-vuotiaan lapsen äiti, jonka aviopuolison tuomio vuosi ja 8 kuukautta).

”Minusta perheelle kuuluisi kunnan maksaa elatusmaksut ja korotettu lapsilisä aivan kuin yksinhuoltajalle kuuluisi, kun toinen osapuoli on vuosia poissa. Jos olisi erottu, niin sen olisi saanut. Nythän sitä todella on yksinhuoltaja ja vielä miehenkin huoltaja!” (4- ja 6-vuotiaiden lasten äiti, jonka aviopuolison tuomio on 8 vuotta 6 kuukautta).

Apua ja tukea olisi kaivattu myös seuraaviin asioihin:

- tukea asunnon saamiseen
- tukea lasten harrastuksiin
- neuvoja lasten kasvatukseen
- keskusteluapua

- tukea ja apua parempien tapaamismahdollisuuksien järjestämiseen vankeusrangaistusta suorittavan puolison kanssa

5-vuotiaan lapsen äiti, jonka toimeentulo koostui toimeentulotuesta ja asumistuesta sekä lapsilisästä, kuvasi palvelujen tarvettaan seuraavasti:

”Olisin tarvinnut apua selviytyä elämästä yksin ja raha-asioista. Kun mieheni joutui vankilaan, minusta tuntui, että hän kuoli, koska en päässyt katsomaan häntä pitkän sijainnin takia. Sairastuin vakavaan masennukseen ja jätin asiat hoitamatta.”

Vastaajilta kysyttiin, mistä vangin perheen erityisongelmista heidän kohtaamillaan kunnan työntekijöillä olisi voinut olla enemmän tietoa. Tähän kysymykseen vastasi 24 % vastaajista. Enemmän tietoa olisi toivottu

- taloudellisista asioista
- perhe- ja lapsitapaamisista vankilassa olevan puolison ja isän kanssa
- vapauttamisvaiheesta ja vapauttamisen valmistelusta.

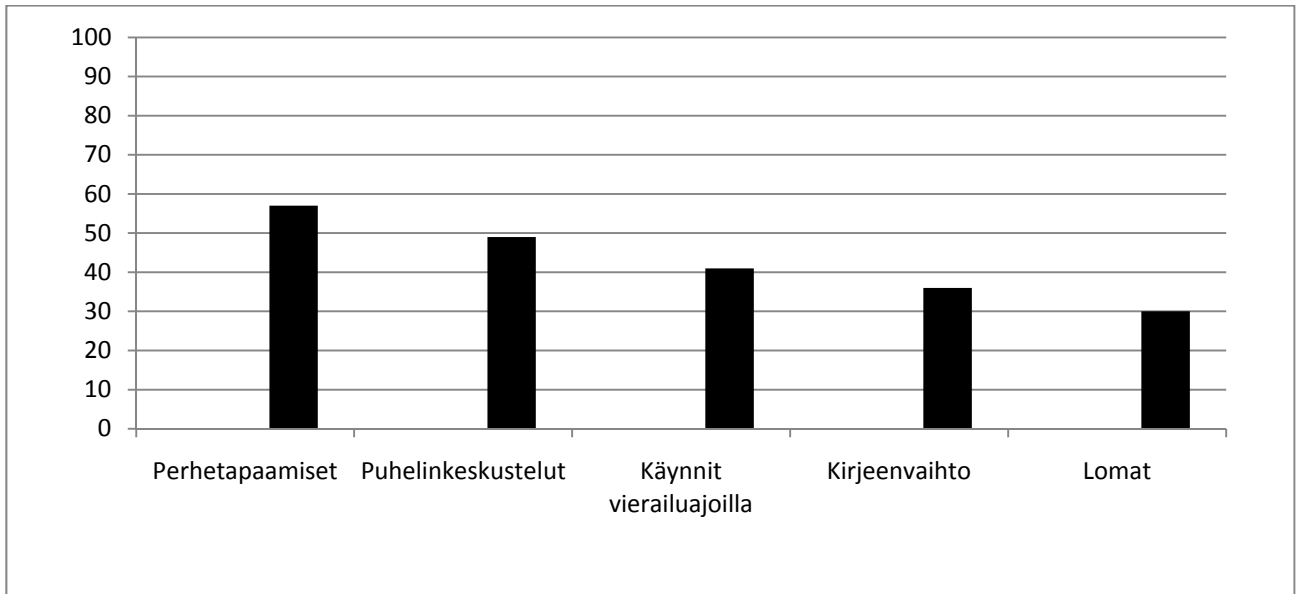
5.3. Lastensuojelun asiakkuus

Vastaajilta kysyttiin erikseen lastensuojelun asiakkuudesta sekä miehen vankeusrangaistuksen aikana että ennen vankeusrangaistusta. Lastensuojelun asiakkaana oli ollut 16 % vastaajista. Lastensuojelun toimenpiteitä olivat olleet perhetyöntekijän käynnit, lasten harrastusten tukeminen, lapsen terapian kustantaminen sekä huostaanotto. Kolme lasta oli sijoitettuna perhekotiin tai lastensuojelulaitokseen.

Lastensuojelun asiakkaina oli ollut 16 % vastaajista, mutta ainoastaan 5 % kertoi saaneensa apua lastensuojelusta miehen vankeusrangaistuksen aikana. Tämä johtunee lastensuojelun tuen ja kontrollin välisestä ristiriidasta. Toiset perheet kokivat saaneensa tukea vaikeuksiinsa lastensuojelun avoimuuden toimenpiteistä, kun taas toisille lastensuojelu on edustanut kontrollia ja huostaanoton uhkaa tai lapsen huostaanottoa.

6. Yhteydenpito vangin kanssa

Vastaajilta kysyttiin tärkeintä yhteydenpidon muotoa vankeusrangaistusta suorittavan puolison kanssa. Vastaajat merkitsivät lomakkeisiin kuitenkin kaikki tärkeinä pitämänsä yhteydenpidon muodot. Keskeisimmäksi yhteydenpidon muodoksi nousivat perhetapaamiset (kuvio 10). Tärkeitä olivat myös puhelinkeskustelut sekä käynnit vierailuajoilla.

Kuvio 10. Yhteydenpidon muodot vankeudessa olevan puolison kanssa tärkeysjärjestyksessä (%)

Yhteydenpitoa vaikeuttaviksi tekijöiksi nimettiin erityisesti vankilasta soitettaviin puheluihin liittyvät puhelin- ja puheaikojen rajoitukset, joita lähes neljä viidestä vastaajasta piti yhteydenpitoa rajoittavana tekijänä. Toiseksi eniten mainintoja sai vankiloiden tapaamisaikojen vähäisyys (72 %). Myös vankilasta soitettavien puheluiden kalleus nousi keskeiseksi. (Kuvio 11).

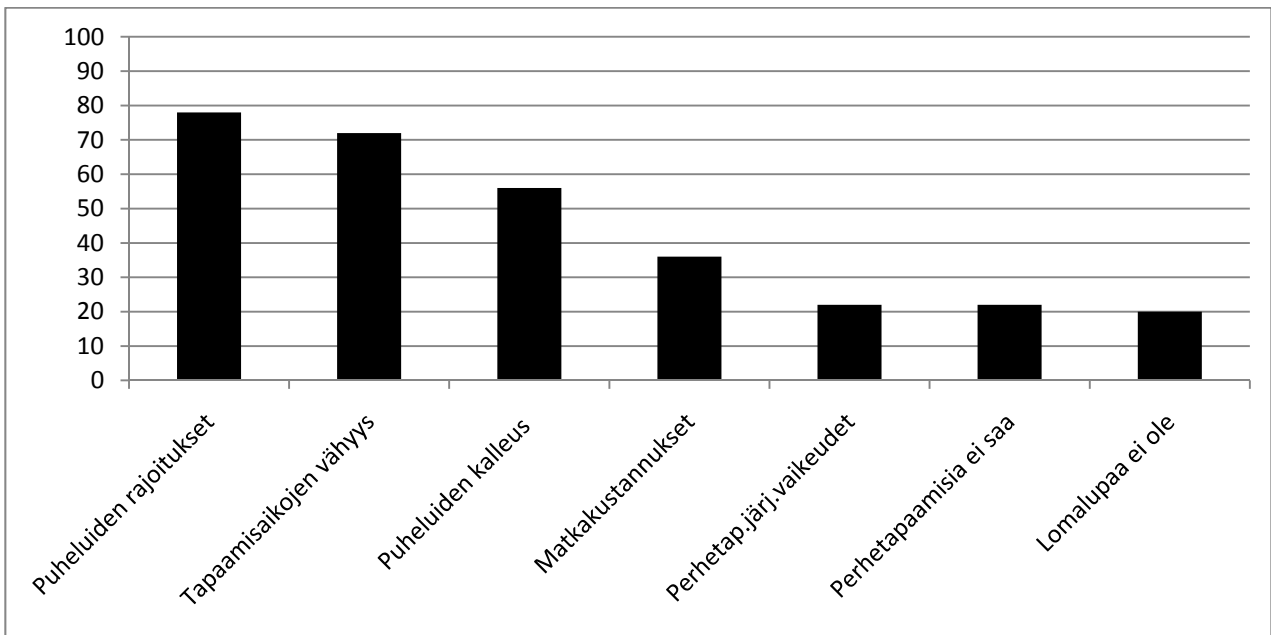
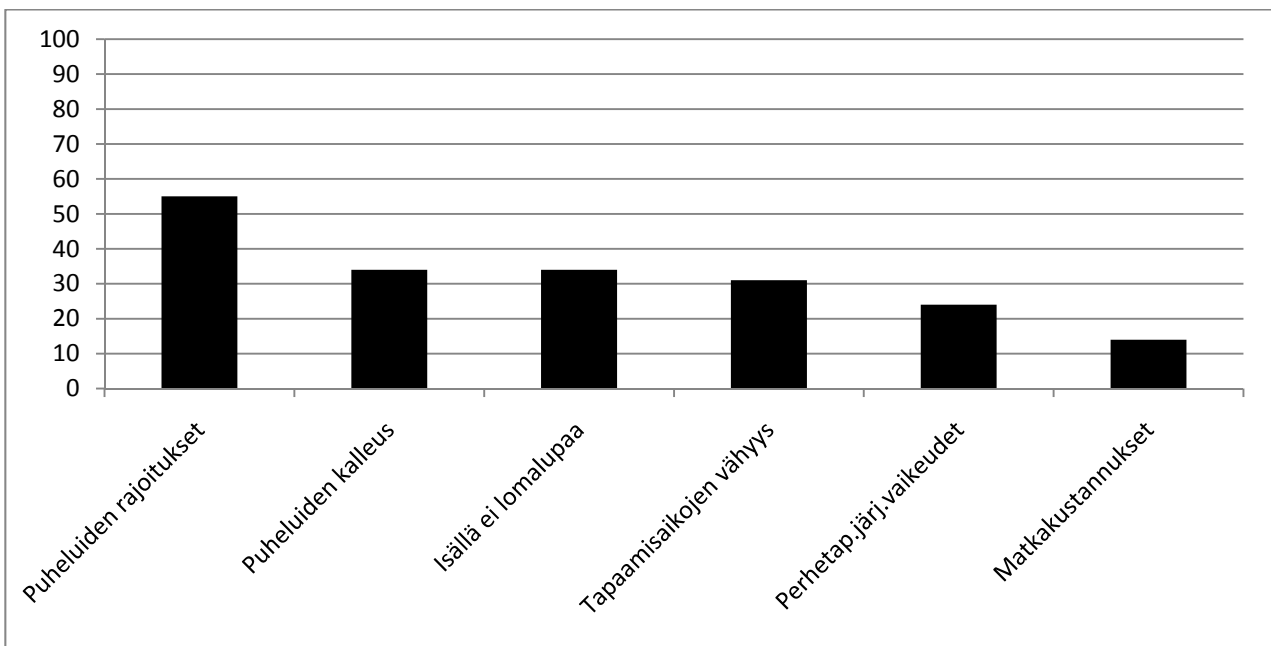
Runsaalla kolmanneksella matkakustannukset vankilaan olivat vaikeuttaneet yhteydenpitoa. Monet heistä eivät olleet ilmoituksensa mukaan saaneet toimeentulotukea matkakustannuksiin. Toimeentulotukea oli saatettu myöntää esimerkiksi vain kahteen vankilavierailuun kuukaudessa.

Joka viidennen kohdalla yhteydenpitoa vankilassa olevan puolison kanssa olivat vaikeuttaneet perhetapaamisten järjestämiseen liittyvät hankaluudet. Usein tämä tarkoitti sitä, ettei perhetapaamisia ollut saatu niin usein kuin oli toivottu. Vastaaja saattoi toivoa perhetapaamista kerran kuukaudessa, kun vankila pystyi järjestämään tapaamisen vain kahden kuukauden välein. Joka viidennellä vastaajalla oli sellainen tilanne, ettei perhetapaamisia ollut saatu ollenkaan, koska puoliset eivät olleet naimisissa tai eivät olleet asuneet yhdessä ennen vankeusrangaistuksen alkamista.

Vangin lomaoikeus alkaa vasta siinä vaiheessa, kun rangaistuksesta on suoritettu kaksi kolmasosaa. Lomaoikeuden myöhäinen alkaminen vaikeutti tapaamisia joka viidennen vastaajan kohdalla.

Joissakin tapauksissa tapaamisia vaikeutti myös se, että tapaamisissa mukaan otettavien lasten määrää oli vankilassa rajoitettu. Tällöin vankilakäynnin ajaksi kotiin jääville lapsille oli pystyttävä järjestämään lastenhoito.

Kuvio 11. Vankilassa olevan puolison kanssa yhteydenpitoa vaikeuttavia tekijöitä (%)**Kuvio 12.** Lasten ja vankilassa olevan isän yhteydenpitoa vaikeuttavia tekijöitä (%)

Lasten ja isän yhteydenpitoa merkittävimmin vaikeuttavana tekijänä pidettiin samoin kuin puolisonkin kohdalla vankiloiden puhelin- ja puheaikojen rajoituksia (kuvio 12). Tätä mieltä oli yli puolet vastanneista. Vankilasta soitettavien puheluiden kalleutta, tapaamisaikojen vähyyttä sekä sitä, että isällä ei ollut oikeutta

lomaan, pidettiin myös tärkeinä yhteydenpitoa vaikeuttavina tekijöinä. Vasta näiden jälkeen tulivat vaikeudet järjestää perhetapaamisia. Matkakustannukset eivät kovin suuressa määrin vaikeuttaneet lasten yhteydenpitomahdollisuuksia isään. Tähän kysymykseen vastasi kaikkiaan 29 vastaajaa.

7. Vastaajien kokemuksia ja parannusehdotuksia

Kysymyslomakkeen lopussa vastaajilla oli mahdollisuus kirjoittaa ajatuksistaan ja kokemuksistaan vapaasti. 63 % vastaajista käytti tilaisuutta hyväkseen. Tässä luvussa näitä vastaajien ajatuksia ja kokemuksia kutsutaan kommentteiksi. Kommentit on luokiteltu aihealueittain siten, että ensin esitellään yhteydenpitoon vangin kanssa liittyvät kommentit, sen jälkeen ohjeita ja neuvonnan tarvetta sekä vankilassa koettuun kohteluun liittyvät kommentit sekä lopuksi taloudellisen tuen tarpeeseen liittyvät kommentit.

7.1 Yhteydenpito

Suurin osa kommentteista koski yhteydenpitoa vankilassa olevaan puolisoon ja lasten isään. Perhe- ja lapsitapaamiset ja niiden vähäisyys ja tapaamisten lyhytkestoisuus nousivat keskeisiksi asioiksi. Kommentoijat toivoivat perhe- ja/tai lapsitapaamisia olevan nykyistä useammin:

”Lapsitapaamisia enemmän lapsen ja isän välille, jotta kahdenkeskinen suhde säilyy”.

”Lapsitapaamisia on aivan liian vähän. Yksi kerta kuussa ei riitä. Perhetapaamiset pitäisi olla useammin. Nytkin väli seuraavaan tapaamiseen on melkein 2 kk. Luo siinä sit lapselle ja isälle hyvät välit, kun lapsi näkee kaupan kassaa enemmän kuin isäänsä”.

”Jos en saa lapsi- ja perhetapaamisia, en käy tapaamisissa, koska 5-vuotiaan lapseni ei ole kiva jutella lasin läpi puhelimen välityksellä”.

”Mielestäni perhetapaamisia saisi olla ainakin kerran kalenterikuukaudessa ja kesto enemmän kuin 2,5 tuntia. Siinä ei ole tarpeeksi aikaa, varsinkin, kun on lapsia”.

”Perhetapaamiset pitäisi olla yö perhetapaamisia, kun ei lomatkaan toimi”.

”Pelkkää lusimista koko siviili. Yksinäisyys raastaa ja perhetapaamisia ei myönnetä edes kerran kuussa”.

Jotkut kommentoijat toivoivat, että perhetapaamisia saisi:

”On väärin, ettei mieheni saa edes hakea perhetapaamisia, koska ei suostu juttelemaan psykiatrille menneisyydestään.”

”Toivon, että perhetapaamiset katsottaisiin yksilöllisesti, eikä vaan, jos on naimisissa tai sama osoite”.

Myös tapaamisaikoja voi olla liian vähän, eivätkä kaikki tapaajat pääse esimerkiksi työnsä vuoksi viikonloppuisin tapaamisiin:

”Parisuhde kärsii tapaamisaikojen vähydestä. Tapaamispäivä on lauantai, jolloin on normaali työpäivä työssä käyville. Joskus näemme vain kerran kuussa, se on aika vähän.”

Soittoajat voivat olla myös sellaisina aikoina, että omaisen on vaikea vastata:

”Soittoajat ovat huonoina aikoina. joudun valvomaan puhelintani koko ajan ja joudun jatkuvasti lähtemään kesken luennon vastaamaan puhelimeen. Eri systeemi pitäisi olla. Myös, jos voisi itse mahdollisesti soittaa vangille.”

”Puhelut pitäisi olla ilmaisia tai niin että vangille voi soittaa.”

Monet kommentoijat toivoivat vankien lomaoikeuden alkamista aiemmin. Samoin toivottiin lisää yhteistä toimintaa vangeille ja perheille sekä lapsille isien kanssa.

7.2 Ohjaus ja neuvonta vankiloiden käytännöistä ja yhteiskunnan tuista

Monet kertoivat tiedon, ohjauksen ja neuvonnan puutteesta koskien sekä vankiloiden käytäntöjä että yhteiskunnan tukimuotoja:

”Ei saa selkeitä ohjeita eikä henkilökohtaista neuvontaa lainkaan. Selkeitä ja paikkansapitäviä vastauksia on vaikea saada puhelimitse (vankilasta).”

”Vankien perheet on jätetty oman onnensa varaan. Kaikki tieto pitää osata hakea, mistään ei neuvota.”

”Informaatiota ei pyydetäessäkään kovin paljon anneta kaikista asioista (vankilassa).”

”Koevapaudesta voisi tiedottaa omaisille enemmän. Informaatiota on saatavilla vähän tai se on vaikeasti saatavaa.”

Vankiloihin toivottiin infopakettia, jossa kerrotaisiin vankiloiden käytännöistä ja yhteiskunnan tuista. Myös netistä toivottiin saatavan enemmän tietoa:

”Jonkun pienen infopaketin vangin perheelle voisi jakaa, jossa kerrotaisiin vankilan selkeät säännöt, jotka koskevat vierailijaa sekä tiedot, mistä voisi kysellä tarkemmin yhteiskunnalta saatavasta tuesta.”

”Vankien omaisille olisi suotavaa, että tiedonsaanti olisi helpompaa, esimerkiksi nettisivuilta.”

7.3 Vankilassa koettu kohtelu

Vankilavierailuilla koettu kohtelu tuli esille useissa kommentteissa. Kohtelu koettiin usein epäasialliseksi ja epäkunnioittavaksi. Erityisesti huomiota kiinnitettiin vartijoiden käytökseen:

”Laitoksesta puuttuvat inhimillisyys ja ihmisarvon kunnioituksen puute on järkyttänyt kovasti. Tapaajana on tunne, että olen itse rikollinen, kun astun vankilan ovesta sisään. Vartijoiden käytös on mielivaltaista, mikä on pöyristyttävää.”

”Vankilassa ollaan erittäin töykeitä omaisille eikä anneta ymmärrystä omaisten rankkaan tilanteeseen... Kun soitan vankilaan, minulle puhutaan erittäin epäkunnioittavasti.”

”Kun menee vankilaan, niin tuntee itsensä rikolliseksi. He (vartijat) kuvittelevat olevansa ylempiä arvoja.”

Parannusehdotuksena koettuun epäasialliseen kohteluun toivottiin vartijoiden koulutukseen lisättäväksi asiakaspalvelukoulutusta:

”Haluaisin, että vartijoihin ja heidän koulutukseen tulisi muutosta. ... niin, että ne (vartijat) käyttäytyisivät ihmistä kohtaan ihmisenä ja muistaisi, että jokaisella on oma ihmisarvo niin vangilla kuin omaisilla.”

”Vartijoiden koulutuksessa tulisi huomioida, että ovat asiakaspalvelussa, joten pitää ystävällisyys huomioida.”

Lisäksi toivottiin yleensä vankiloihin joustavampia käytäntöjä ja helpompaa tiedon saantia vankien tilanteista.

7.4 Taloudellinen ahdinko

Vankien perheiden taloudelliset ongelmat nousivat esille myös tässä osiossa:

”Ei ole varaa vankilamatkoihin.”

”Vankien puolisoiden taloudellista tukea pitäisi ehdottomasti lisätä... Me, jotka käymme töissä, emme mitenkään pärjää palkalla, koska joudumme maksamaan kaiken itse ilman mitään tukia ja avustuksia. Myös vankien työstä maksettavaa korvausta pitäisi lisätä, että pystyisivät suorittamaan edes tärkeimmät kanttiiniostot.”

”Kaupunki ei maksa elatustukea, jos mies on vankilassa, vaan passittaa hakemaan toimeentulotukea.”

8. Yhteenveto

Mitä kuuluu vangin läheisille? -selvitys on pienimuotoinen ja alustava selvitys kohderyhmästä, jota ei ole Suomessa aikaisemmin tutkittu. Kyselyn kohderyhmänä olivat miesvankien avio- ja avopuolisot sekä naisystävät. Selvityksessä tarkasteltiin vankien perheiden sosiaalista tilannetta, asumista, toimeentuloa, velkaantumista, avun saantia viranomaisilta ja yhteydenpitoa vangin kanssa. Selvitys on kyselytutkimus, joka on tehty loka-marraskuussa 2008 kolmen Etelä-Suomen aluevankilan alueella sijaitsevassa vankilassa vierailuaikoina sekä kahdella Vapautuvien Tuki ry:n perheleirillä. Lomakkeita jaettiin 82 kpl ja niistä palautui 54 kpl eli 66 %. Aineiston koko ja valikoituminen huomioon ottaen kyselyn tuloksia voidaan pitää suuntaa-antavana.

Selvityksen tekemiseen on saatu Rikosseuraamusviraston lupa. Selvitys on osa Kriminaalihuollon tukisäätiön rangaistuksesta vapautuvan kuntoutujan asemaa koskevaa selvitystä.

Vastaajista valtaosa oli avo- tai avioliitossa. Kahdella kolmasosalla oli alle 18-vuotiaita lapsia. Perherakenteet olivat monimuotoisia: yli puolet oli perheitä, joissa oli lapsia vastaajan aikaisemmista liitoista, runsaassa kolmanneksessa perheitä oli lapsia nykyisen miehen kanssa ja lopuissa oli lapsia sekä vastaajan nykyisen miehen kanssa että vastaajan aikaisemmista liitoista. Vastaajat asuivat pääasiassa vuokra-asunnossa. Kaksi kolmasosaa asui pääkaupunkiseudulla.

Yli puolet kävi työssä. 15 % oli äitiyslomalla tai hoitovapaalla ja saman verran oli työttömänä. Toimeentulotukea sai 22 %, yleistä asumistukea 33 % ja elatustukea 30 % vastaajista. Joka kymmenellä pääasiallinen toimeentulo tuli toimeentulotuesta. Yli puolet vastaajista arvioi toimeentulonsa muuttuneen joko selvästi tai jonkin verran huonompaan suuntaan miehen vankeusrangaistuksen aikana. Suurimmalla osalla heistä toimeentulo oli sosiaaliturvan varassa ja toimeentulon heikkeneminen johtui siitä, että miehen tulot olivat jääneet pois vankeusrangaistuksen takia. Toimeentulon heikkenemiseen vaikutti myös se, että vankeusrangaistuksen takia yksinhuoltajina olevat eivät ole oikeutettuja yhteiskunnan maksamiin yksinhuoltajaetuksiin. Useimmat toimeentulon heikkenemistä kokeneet olivat lapsiperheen huoltajia ja usein tähän liittyi myös kokemus fyysisen terveydentilan ja mielialan huonontumisesta miehen vankeusrangaistuksen aikana.

91 %:lla perheistä oli velkaa. Keskimäärin velkaa oli 56 000 euroa. 42 %:lla oli rikosperusteista velkaa. Opinto- ja kulutusluottoja oli joka viidennellä. Maksamattomia sakkoja oli joka kolmannella. Asuntovelkaa ja pikavippejä oli tämän tutkimuksen mukaan sen sijaan melko harvalla. Lähes puolella velkoja oli mennyt ulosottoon.

54 % vastaajista koki mielialansa huonontuneen miehen vankeusrangaistuksen aikana. Mielialan huononeminen liittyi usein masentuneisuuteen ja yksinäisyyteen. Alle 18-vuotiaiden lasten äideillä esiintyi myös riittämättömyyden tunteita, yksin selviämisen vaikeutta ja surua isän poissaolosta lapsen arkipäivästä.

Puolet vastaajista oli saanut apua kunnalliselta viranomaiselta miehen vankeusrangaistuksen aikana. Eniten apua oli saatu toimeentulotuesta, mutta myös päihde- ja mielenterveyspalveluista, terveydenhuollosta ja lastensuojelusta. Viranomaisten lisäksi apua oli saatu kolmannen sektorin toimijoilta siten, että enimmillään apua oli saatu jopa kuudelta eri toimijalta.

42 % katsoi, ettei ollut saanut riittävästi yhteiskunnan palveluja. Saatua enemmän vastaajat olisivat tarvinneet erityisesti taloudellista apua, mikä tarkoitti toimeentulotukea, asumistukea sekä tukea lasten elatukseen.

Vankilassa olevan puolison kanssa tärkeimpänä yhteydenpidon muotona pidettiin perhetapaamisia. Yhteydenpitoa vaikeuttivat eniten vankiloiden puhelin- ja puheaikojen rajoitukset ja puheluiden kalleus sekä vankiloiden valvottujen tapaamisten vähäisyys. Tapaamisia vaikeuttivat myös matkakustannukset vankilaan ja perhetapaamisten järjestämiseen liittyvät hankaluudet, mikä tarkoitti sitä, että perhetapaamisia ei saatu niin usein kuin olisi toivottu. Vankiloiden edellyttämät avio- tai avoliitto tai yhdessä asuminen ennen vankeusrangaistusta aiheuttivat sen, ettei osa vastaajista saanut lainkaan perhetapaamisia. Myös lomaoikeuden myöhäinen alkaminen vaikeutti tapaamisia.

Lasten ja isän tapaamisia vaikeuttaviksi tekijöiksi nousivat samoin vankiloiden puhelin- ja puheaikojen rajoitukset. Myös puheluiden kalleus, tapaamisaikojen vähyys ja isän lomaoikeuden puuttuminen vaikeuttivat tapaamisia.

Selvityksen lopussa vastaajilla oli mahdollisuus vapaamuotoisesti kertoa itselleen tärkeistä asioista. Keskeiseksi nousivat erityisesti perhetapaamisten vähäisyys ja lyhytkestoisuus. Myös ohjeiden ja neuvonnan puute koskien vankilakäytäntöjä ja yhteiskunnan tukimuotoja oli merkittävää. Vastaajat kertoivat myös mielivaltaiseksi koetusta koettelusta vankilavierailuilla sekä vankien perheiden taloudellisen tuen tarpeesta.

Yhteydenpitoa vankilassa olevan puolison ja isän kanssa parantaisi se, että perhetapaamisia pystyttäisiin järjestämään vankiloissa nykyistä useammin ja tapaamisaika olisi nykyistä pidempi. Vankien puhelimen käyttömahdollisuuksia tulisi laajentaa yhteydenpidon parantamiseksi paitsi perheen kanssa myös viranomaisasioiden ym. hoitamiseksi. Toimeentulotukea tulisi myöntää nykyistä joustavammin vankilavierailujen matkakustannuksiin.

Vankien perheiden toimeentuloa parantaisi parhaiten se, että vangin avio- tai avopuoliso olisi oikeutettu lapsilisän yksinhuoltajakorotukseen ja elatustukeen erityisesti pitkien vankeusrangaistusten aikana. Selkeät infopakettit omaisille vankiloiden käytännöistä helpottaisivat merkittävästi vankilassa käyntejä. Infopaketteja tarvittaisiin myös yhteiskunnan tarjoamista palveluista ja etuuksista.

Taulukot

Taulukko 1. Vastaajan suhde vankiin	5
Taulukko 2. Vastaajien ikä	5
Taulukko 3. Vastaajien peruskoulutus.....	5
Taulukko 4. Vastaajien ammatillinen koulutus	5
Taulukko 5. Vastaajien asumismuoto.....	6
Taulukko 6. Vastaajien pääasiallinen toiminta	6
Taulukko 7. Vankeusrangaistusta suorittavien miesten ikä	7
Taulukko 8. Tuomion pituus	7
Taulukko 9. Tuomion useus	7
Taulukko 10. Lapsiperheet	8
Taulukko 11. Lapsiperheiden monimuotoisuus	8

Kuviot

Kuvio 1. Vastaajien pääasiallinen toimeentulo kyselyajankohtana (%)

Kuvio 2. Vastaajien asumis-, elatus- ja toimeentulotuen sekä lapsilisän saanti kyselyajankohtana (%)

Kuvio 3. Vastaajien toimeentulon muutos miehen vankeusrangaistuksen aikana (%)

Kuvio 4. Vastaajien ja heidän puolisoidensa velkojen määrä (%)

Kuvio 5. Vastaajien ja heidän puolisoidensa velat velkalajeittain (%)

Kuvio 6. Vastaajien mielialan muuttuminen miehen vankeusrangaistuksen aikana (%)

Kuvio 7. Vastaajien fyysisen terveydentilan muuttuminen miehen vankeusrangaistuksen aikana (%)

Kuvio 8. Vastaajien viranomais- ja järjestöavun saanti (%)

Kuvio 9. Vastaajien avun saanti eri viranomaispalveluista ja kolmannen sektorin järjestöiltä (%)

Kuvio 10. Yhteydenpidon muodot vankilassa olevan puolison kanssa tärkeysjärjestyksessä (%)

Kuvio 11. Vankilassa olevan puolison kanssa yhteydenpitoa vaikeuttavia tekijöitä (%)

Kuvio 12. Lasten ja vankilassa olevan isän yhteydenpitoa vaikeuttavia tekijöitä (%)

Lähteet

Enroos Rosi, Pösö Tarja, Vierula Tarja: Lapset vankilassa – selvitys lapsista, jotka viettävät varhaislapsuuttaan vankilassa vangitun vanhemman kanssa. Tampereen Yliopisto, Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön laitos. Toukokuu 2006.

Juntunen Asta – Lönnroth Tarja: Saanko tukea? Miten Perheiden tuki – projekti vastaa vapautuvan vangin lapsen tuen tarpeisiin. Diakonia – Ammattikorkeakoulu opinnäytetyö kevät 2007.

Kaukoranta Nina: ”Se on niin mieletön lahja”. Vankeusrangaistusta suorittavien vankien kokemuksia isyydestä. Sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (YAMK). Opinnäytetyö.17.4.2009.

Perhe muurin toisella puolella. Työryhmän mietintö. Rikosseuraamusalan julkaisuja 1/2003.

Perhe on ykkönen. Perheleiritoiminta vankilassa. Rikosseuraamusalan käsikirjoja 2/2007.

Rikosseuraamusalan vuosikertomus 2008

Sassi Tarja, Huhtimo Petra: ”Koettiin olevamme se perhe...”. Ehjä Perhe – Vankiperheiden vertaisryhmätoiminnan arviointi. Kriminaalihuollon tukisäätiö. Monisteita 1/2009.

Sassi Tarja, Huhtimo Petra (toim): ”Kun perhe lusii”. Opas vapaudessa rikostaustaisten henkilöiden ja heidän perheidensä kanssa toimiville. Kriminaalihuollon tukisäätiö. Oppaita 2006.

Liite

KYSELY PUOLISOLLE PERHEEN SOSIAALISESTA TILANTEESTA JA SOSIAALIPALVELUJEN KÄYTTÖSTÄ MIEHEN VANKEUSRANGAISTUKSEN AIKANA

1. Oletko
  - 1 aviopuoliso
  - 2 avopuoliso

2. Ikäsi _____ vuotta

3. Koulutustaustasi
  - Peruskoulu
  - Ammattikoulutus
  - Ylioppilas
  - Korkeakoulutus
  - Jokin muu, mikä _____

4. Missä kunnassa asut? _____

5. Oletteko asuneet yhdessä ennen vankeusrangaistusta?
  - Ei
  - Kyllä, kuinka kauan _____

LAPSET

6. Onko sinulla lapsia
  - Ei
  - Kyllä, kuinka monta _____

Seuraaviin kysymyksiin vastaavat ne, joilla on lapsia. Muut voivat siirtyä kysymykseen 10.

7. Jos sinulla on lapsia, minkä ikäisiä lapset ovat (vanhimmaasta nuorimpaan)?
  - 1. lapsi _____ v.
  - 2. lapsi _____ v.
  - 3. lapsi _____ v.
  - 4. lapsi _____ v.
  - 5. lapsi _____ v.

8. Asuvatko lapsi/ lapset kanssasi?
- Kyllä, kuinka monta lasta asuu kanssasi? _____ lasta
  - Ei
9. Jos lapsi/lapsia asuu muualla, asuuko hän/he
- sukulaisten luona
  - perhekodissa
  - lastensuojelulaitoksessa
  - muualla, missä _____

ELÄMÄNTILANNE

10. Mitä teet tällä hetkellä? Oletko
- kokopäiväisessä palkkatyössä (yli 30 tuntia/viikko)
  - osapäiväisessä palkkatyössä (alle 30 tuntia/viikko)
  - yrittäjä, mikä ala _____
  - ammattikursilla tai vastaavalla
  - työllistetty
  - työtön/lomautettu
  - eläkkeellä
  - Kelan määräaikaisella työkyvyttömyyseläkkeellä
  - kuntoutuksessa
  - opiskelija
  - äitiyslomalla
  - pitkällä sairauslomalla
  - kotiäiti
  - muu, mikä _____

TOIMEENTULO

11. Mitä tuloja saat **TÄLLÄ HETKELLÄ** (ruksaa kaikki ne kohdat, mitä saat)?
- palkkatuloa
  - sairauspäivärahaa
  - äitiys- tai vanhempainrahaa
  - kotihoidontukea
  - eläkettä, mikä eläke _____
  - ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa
  - peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea
  - asumistukea
  - toimeentulotukea

- lapsilisää
- elatustukea
- jotain muuta tuloa _____
- minulla ei ole tuloja

12. Mitä tuloja sait **ENNEN** miehen vankeusrangaistusta (ruksaa kaikki ne kohdat, mitä sait)?

- palkkatuloa
- sairauspäivärahaa
- äitiys- tai vanhempainrahaa
- kotihoidontukea
- eläkettä, mikä eläke _____
- ansiosidonnaista työttömyysturvaa
- peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea
- asumistukea
- toimeentulotukea
- lapsilisää
- elatustukea
- tulini toimeen miehen tuloilla, mitä tuloja miehellä oli _____
- sain jotain muuta tuloa, mitä _____
- minulla ei ollut tuloja

VELAT

13. Onko sinulla vastattavana omaa velkaa, miehen kanssa yhdessä otettua velkaa tai miehen velkaa?

- Ei
- Kyllä, mitä velkaa
  - asuntovelkaa
  - opintovelkaa
  - osamaksuvelkaa
  - luottokorttivelkaa
  - pikavippejä
  - ulosottoja
  - sakkoja
  - rikoksesta johtuvia velkoja
  - jotain muita velkoja, mitä (esimerkiksi tuttavilta lainattua) _____

14. Paljonko arvioit velkoja yhteensä olevan? _____ euroa

ASUMINEN

15. Missä asut tällä hetkellä?

- kaupungin/kunnan vuokra-asunnossa
  - yksityisessä vuokra-asunnossa
  - omistusasunnossa
  - asumisoikeusasunnossa
  - tukiasunnossa
  - asuntolassa
  - olen asunnoton
  - muualla, missä (esimerkiksi sukulaisten tai ystävien luona)
-
-

TERVEYS

16. Onko **fyysinen terveydentilasi** miehen vankeusrangaistuksen aikana

- parantunut
- pysynyt entisellään
- huonontunut, miten
_____
_____
- en osaa sanoa

17. Onko **mielialasi** miehen vankeusrangaistuksen aikana

- parantunut
- pysynyt entisellään
- huonontunut, miten
_____
_____
- en osaa sanoa

PALVELUT

18. Oletko **TÄLLÄ HETKELLÄ** asiakkaana jossain seuraavista palveluista (ruksaa kaikki, joita käytät)?

- kotipalvelussa
- perheneuvolassa
- oikeusaputoimistossa
- päihdepalveluissa esim. A-klinikalla
- lastensuojelussa
- toimeentulotuessa
- kunnallisessa velkaneuvonnassa
- psykiatrian poliklinikalla/mielenterveystoimistossa
- jossain muussa palvelussa, missä _____
- en ole asiakkaana

19. Jos olet asiakkaana lastensuojelussa **TÄLLÄ HETKELLÄ**, niin missä asioissa

- perhetyöntekijä käy kotona
- minulla on tukiperhe
- lasten harrastuksia tuetaan rahallisesti
- lapsi on huostaan otettu
- jokin muu asia, mikä _____

20. Olitko **ENNEN MIEHESI VANKEUSRANGAISTUSTA** asiakkaana jossain seuraavista palveluista (ruksaa kaikki, joita olet käyttänyt)?

- kotipalvelussa
- perheneuvolassa
- oikeusaputoimistossa
- päihdepalveluissa esim. A-klinikalla
- lastensuojelussa
- toimeentulotuessa
- kunnallisessa velkaneuvonnassa
- psykiatrian poliklinikalla/mielenterveystoimistossa
- jossain muussa palvelussa, missä _____
- en ollut asiakkaana

21. Jos olit asiakkaana lastensuojelussa **ENNEN MIEHESI VANKEUSRANGAISTUSTA**, niin missä asioissa

- perhetyöntekijä kävi kotona
- minulla oli tukiperhe
- lasten harrastuksia tuettiin rahallisesti
- lapsi otettiin huostaan
- jokin muu asia, mikä _____

22. Onko kohtaamillasi työntekijöillä ollut mielestäsi riittävästi tietoa vangin perheen erityisongelmista? Tietoa on ollut

- Paljon
- Riittävästi
- Vähän
- Ei ollenkaan
- En osaa sanoa

23. Mistä asioista olisit toivonut työntekijöillä olevan enemmän tietoa?

---

24. Oletko saanut mielestäsi riittävästi yhteiskunnan palveluja ja tukea?

- Kyllä
- Ei, mitä palveluja tai tukea olisit tarvinnut enemmän?

YHTEYDENPITO MIEHEEN

25. Onko jokin seuraavista asioista vaikeuttanut yhteydenpitoa miehesi kanssa?

- Matkakustannusten kalleus
- Tapaamisaikojen vähyys
- Lastenhoito-ongelmat
- Omat työajat
- Vankilasta soitettavien puheluiden kalleus
- Vankilasta on vaikea järjestää perhetapaamisia
- Toimeentulotukea ei saa matkakustannuksiin
- Mies ei ole saanut lomalupaa
- Jokin muu asia, mikä _____

26. Mikä on mielestäsi tärkein yhteydenpidon muoto puolisoon?

- Puhelinkeskustelut
- Kirjeenvaihto
- Käynnit tapaamisajoilla
- Perhetapaamiset

- Lomat
- Jokin muu, mikä _____

Seuraavassa kysytään joitakin asioita miehestäsi

27. Minkä ikäinen miehesi on? _____ vuotta

28. Kuinka pitkän tuomion hän on saanut? _____ vuotta _____ kuukautta

29. Onko vankilatuomio hänelle

- ensimmäinen
- toinen
- kolmas
- neljäs
- viides tai useampi

30. Tähän voit laittaa tutkimuksen tekijälle omia kommenttejasi, ajatuksiasi ja kokemuksiasi. Tarvittaessa voit jatkaa paperin kääntöpuolelle.

KIITOS VASTAUKSESTASI!

KRIMINAALIHUOLLON TUKISÄÄTIÖN JULKAISUJA

Liisa Uusitalo (toim.)

Vankilat, päihteet ja haittojen vähentäminen, tilan-
nekatsaus

(Monisteita 1/2005)

ISBN 952-99621-0-X (sid.)

ISBN 952-99621-1-8 (pdf)

Kyösti Suonoja

Kriminaaliasiamiesprojektin loppuraportti ja arviointi
(Raportteja 1/2006)

ISBN 952-99621-2-6 (nid.)

ISBN 952-99621-3-4 (pdf)

Jarno Ruotsalainen

Kuntouttava vankityö, selvitys työhönkuntouttamisen
roolista vankeinhoidossa

(Raportteja 2/2006)

ISBN 952-99621-4-2 (nid.)

ISBN 952-99621-5-0 (pdf)

Jarno Ruotsalainen

KuVa-kansio: Projekti 2004-2006 ja toimintamalli
(Raportteja 3/2006: Asiakirjakooste)

Tarja Sassi, Petra Huhtimo

”Kun perhe lusii”

Opas vapaudessa rikostaustaisten henkilöiden ja heidän
perheidensä kanssa toimiville

(Oppaita ja esitteitä 1/2006)

ISBN 952-99621-6-9 (sid.)

ISBN 952-99621-7-7 (pdf)

Tuija Tervo

Kriminaalihuollon kentässä toimivien yhteisöjen
viestintä

(Monisteita 1/2007)

Riitta Granfelt

Tuettua polkua vapauteen

Selvitys Kriminaalihuollon tukisäätiön asumispalveluista
ammattillisen tuen näkökulmasta

(Raportteja 1/2007)

ISBN 978-952-99621-8-1 (nid.)

ISBN 978-952-99621-9-8 (pdf)

Anne-Maarit Antikainen

Sosiaalityön kehittäminen suljetussa vankilassa:
kokemuksia Sukeva-projektista

(Raportteja 1/2008)

ISBN 978-952-67170-0-5 (nid.)

ISBN 978-952-67170-1-2 (pdf)

Maija Siltanen

ADHD:n kuntoutuksesta rikosseuraamusallalla

(Raportteja 1/2009)

ISBN 978-952-67170-2-9 (nid.)

ISBN 978-952-67170-3-6 (PDF)

Tarja Sassi ja Petra Huhtimo

”Koettiin olevamme se perhe...” Vankiperheiden ver-
taisryhmätoiminnan BIKVA-arviointiraportti.

(Monisteita 1/2009)

ISBN 978-952-67170-4-3 (nid.)

ISBN 978-952-67170-5-0 (PDF)

Kati Tuokkola

Oppimisvaikeuksista vapaaksi -hankkeen (OPPIVA)
ulkoinen väliarviointi

Sosiaalikehitys Oy

(Monisteita 2/2009)

Marjatta Kaurala

Mitä kuuluu vangin läheisille? - Sosiaalisen tilanteen
kartoitus

(Monisteita 3/2009)